

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Sociální pojištění osob samostatně výdělečně činných v České a Slovenské republice
Social Insurance of Self-employed Persons in the Czech and the Slovak Republic

Student: Adriana Libíčová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Yveta Pšenková, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání bakalářské práce

Student: **Adriana Libičová**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně

Téma: Sociální pojištění osob samostatně výdělečně činných v České a Slovenské republice
Social Insurance of Self-employed Persons in the Czech and the Slovak Republic

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Sociální pojištění v České republice
  3. Sociální pojištění ve Slovenské republice
  4. Praktická aplikace sociálního pojištění OSVČ na příkladech
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda mzdové účetní 2016*. 26. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 623 s. ISBN 978-80-7263-990-8.
- VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13. vyd. Praha: 1. VOX, 2016. 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.
- ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 152 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Yveta Pšenková, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 05.05.2017

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

---

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci kromě přílohy vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne 5.5.2017

Adriana Zilidenová

jméno a příjmení studenta

Obsah

1	Úvod	5
2	Sociální pojištění v České republice	7
2.1	System sociálního zabezpečení v České republice	8
2.1.1	Orgány sociálního zabezpečení	10
2.2	System důchodového pojištění	11
2.2.1	Důchodové pojištění (I. pilíř)	11
2.2.2	Doplňkové penzijní spoření (III. pilíř)	14
2.3	Nemocenské pojištění	15
2.4	Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	16
2.5	OSVČ v systému sociálního pojištění	18
2.5.1	Povinnosti OSVČ	19
2.5.2	Hlavní a vedlejší SVČ	20
2.5.3	Účast OSVČ na důchodovém pojištění	21
2.5.4	Účast OSVČ na nemocenském pojištění	23
3	Sociální pojištění ve Slovenské republice.....	25
3.1	Nemocenské pojištění	26
3.2	System důchodového pojištění	27
3.2.1	Důchodové pojištění (I. pilíř)	27
3.2.2	Starobní důchodové spoření (II. pilíř)	28
3.2.3	Doplňkové důchodové spoření (III. pilíř)	29
3.3	Úrazové pojištění	29
3.4	Garanční pojištění	30
3.5	Pojištění v nezaměstnanosti	30
3.6	OSVČ v systému sociálního pojištění	31
3.6.1	Povinnosti OSVČ	32

3.6.2	Účast OSVČ na nemocenském a důchodovém pojištění	32
3.6.3	Přerušeni povinné účasti na pojištění	34
3.6.4	Sazby pojištění OSVČ.....	35
3.6.5	Rezervní fond solidarity	36
3.6.6	Zánik účasti na pojištění.....	36
4	Praktická aplikace sociálního pojištění OSVČ na příkladech	37
4.1	Vývoj průměrné a minimální měsíční mzdy v České a Slovenské republice	37
4.2	Zadání příkladu na sociální pojištění pro Českou republiku	39
4.2.1	Základní povinnosti vyplývající ze zahájení podnikání	39
4.2.2	Stanovení záloh na sociální pojištění na rok 2016	40
4.2.3	Výpočet pojistného za rok 2016 a stanovení záloh na rok 2017	40
4.2.4	Daňový dopad sociálního pojištění	45
4.3	Zadání příkladu na důchodového pojištění pro Českou republiku OSVČ vedlejší ...	46
4.4	Zadání příkladu na sociální pojištění pro Slovenskou republiku	48
4.4.1	Základní povinnosti vyplývající ze zahájení činnosti	48
4.4.2	Vznik účasti na důchodovém a nemocenském pojištění	49
4.4.3	Výpočet pojistného pro rok 2017	49
4.5	Srovnání sociálního pojištění OSVČ v České a Slovenské republice	53
4.6	Srovnání sociálních systémů v České a Slovenské republice.....	55
5	Závěr	57
	Seznam použité literatury.....	59
	Seznam zkratk	61
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Příloha	

1 Úvod

Během života se setkáváme s událostmi, které mohou nepříznivě ovlivnit naši společenskou nebo životní úroveň. Tyto situace jsou zajištěny právě pomocí dávek ze sociálního pojištění a stát se tak touto cestou snaží vyrovnat vzniklé rozdíly. Sociální pojištění se tedy určitým způsobem týká každého z nás. Ať už jako pojištěnce, který má povinnost odvádět pojistné a příspěvky do státního rozpočtu nebo jako pojištěnce, kterému vznikl nárok na určitou dávku ze systému sociálního pojištění. Každý stát proto musí mít vytvořen takový sociální systém, který dokáže zabezpečit všechny občany a poskytnout jim potřebnou ochranu v nepříznivých situacích. Sociální systém se v každém státě neustále vyvíjí a je přizpůsoben konkrétním požadavkům jednotlivých zemí.

Sociální pojištění je důležitá součást systému sociálního zabezpečení, který se dělí na tři subsystémy, a to na sociální pojištění, státní sociální podporu a sociální pomoc. Jednou z dílčích oblastí systému sociálního zabezpečení je i veřejné zdravotní pojištění, které slouží k pokrytí nákladů spojených s financováním nutné zdravotní péče v rozsahu stanoveném zákonem. Touto oblastí se však v práci dále nebudeme zabývat.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat fungování sociálního pojištění v České a Slovenské republice s legislativou platnou k 1. 1. 2017 se zaměřením na osoby samostatně výdělečně činné a následné srovnání obou systémů sociálního pojištění. Dále analyzovat práva a povinnosti osob samostatně výdělečně činných, které jsou účastny na sociálním pojištění a aplikovat tuto problematiku na příkladech. Vzhledem k tomu že ke srovnání je zvolen stát, ve kterém se platí EUR byl nutný přepočten měny. Přepočten byl kurzem České národní banky ke dni 1. 3. 2017. K tomuto dni činilo EUR 27,02 Kč. Příslušné přepočtené částky na Kč, jsou zaokrouhleny na celé Kč nahoru.

V druhé kapitole sociální pojištění v České republice, se nejprve seznámíme se samotnou strukturou systému sociálního pojištění, který tvoří nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Tyto podsystémy si následně podrobněji popíšeme a vymezíme si jednotlivé podmínky každého z nich. Dále zde budou charakterizovány základní teoretické pojmy, které se týkají sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných v České republice a podmínky jejich účasti na sociálním pojištění.

V třetí kapitole se seznámíme se systémem sociálního pojištění Slovenské republiky, který tvoří pět dílčích pojistných podsystémů. Rozlišujeme tak nemocenské pojištění,

důchodové pojištění, pojištění v nezaměstnanosti, garanční pojištění a úrazové pojištění. Také zde si rozebereme jednotlivé podsystémy a charakterizujeme si základní teoretické pojmy, které se týkají pojištění osob samostatně výdělečně činných ve Slovenské republice a stanovíme se podmínky jejich účasti v systému sociálního pojištění.

Ve čtvrté kapitole jsou získané poznatky týkající se sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných z předchozích kapitol aplikovány na praktických příkladech. V první části je proveden výpočet sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných v České republice. Druhá část je věnována výpočtu sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných ve Slovenské republice. V obou státech jsou provedeny výpočty ve třech specifických případech. V závěru této kapitoly je následně provedeno srovnání sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných a jednotlivých sociálních systémů v České a Slovenské republice.

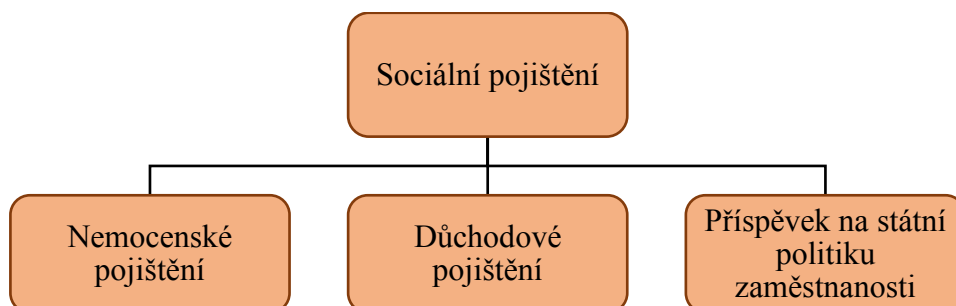
V práci bude použita metoda komparace a analýzy.

2 Sociální pojištění v České republice

Sociální pojištění tvoří důležitou část systému sociálního zabezpečení, kterým se snaží stát zajistit občany v nepříznivých sociálních situacích a vyrovnat tak společenské rozdíly, které mohou vlivem těchto situací vzniknout. Mezi sociální události, s kterými se můžeme běžně setkat patří nemoc, nezaměstnanost, invalidita, ale také těhotenství, mateřství nebo péče o dítě. Sociální pojištění zahrnuje tři dílčí oblasti pojištění, které jsou znázorněny na obrázku 2.1. Rozlišujeme tak nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Tyto jednotlivé pojistné podsystémy jsou dále zaměřeny na konkrétní oblasti sociálního pojištění, ke kterým se vážou určité podmínky a skutečnosti, jenž si vysvětlíme v následujících kapitolách.

Systém sociálního pojištění je financován z pojistného, které platí na základě přesně definovaných podmínek vybrané skupiny občanů do státního rozpočtu. Mezi poplatníky, kterým je uložena povinnost odvádět zákonné sociální pojištění patří zaměstnanci, zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně důchodově pojištěné. Výběr odvodů do státního rozpočtu provádí a kontroluje okresní správa sociálního zabezpečení. Výše pojistného na sociální pojištění se stanovuje procentní sazbou z vyměřovacího základu, což je úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob a zároveň nejsou od této daně osvobozeny. Příslušné procentní sazby pojistného pro jednotlivé skupiny poplatníků jsou uvedeny v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v § 7. Z vybraného pojistného se také hradí dávky důchodového pojištění, dávky a služby státní politiky zaměstnanosti a dávky nemocenského pojištění.

Obr. 2.1 Systém sociálního pojištění

Zdroj: vlastní zpracování

Z hlediska daňového systému České republiky řadíme sociální pojištění k nejdůležitější a nejmladší dani tohoto systému. Sociální pojištění můžeme z pohledu zaměstnavatele označit jako daň nepřímou (jako platbu, kterou odvádí zaměstnavatel za svého zaměstnance). Z pohledu zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné sociální pojištění vnímáme jako daň přímou, kdy příjmy těchto subjektů jsou přímo podrobeny této dani. Vybrané pojistné představuje v České republice výnosově největší daň, jelikož pokrývá téměř polovinu celkových daňových příjmů, které plynou do státního rozpočtu. Protože jednotlivé platby sociálního pojištění mají určitou souvislost s konkrétním okruhem dávek, a tedy i možnými nároky, které vznikají poplatníkům s odvedením povinných plateb na pojištění, má tato skutečnost také vliv na výdaje ze státního rozpočtu. Kdy sociální transfery patří k největší složce výdajů. K hlavním dávkám, které jsou vypláceny účastníkům na pojištění patří dávky důchodového pojištění a nemocenské dávky.¹

2.1 Systém sociálního zabezpečení v České republice

Sociální zabezpečení je všeobecný ucelený společenský systém, který se stále postupně vyvíjí a je jednotný pro všechny občany státu. Dává jim pocit jistoty v rizikových situacích, které by bez finanční výpomoci od státu sami nezvládli. Systém tak udržuje kvalitu životní úrovně občanů a snaží se eliminovat společenské rozdíly. V každém státě se může značně odlišovat vlivem vzájemných společenských vztahů a faktorů, které na něj působí, zejména může jít o politické, ekonomické a demografické faktory.

Pierre Laroque (Paříž, 1990) tvrdí že, *„Každý člověk má vrozenou potřebu pocitu zabezpečení. Na všech kontinentech a za všech časů, ve všech civilizacích a kulturách, se člověk vždycky obával nejistých zítřků. Sociální zabezpečení v širokém slova smyslu odpovídá hledání rovnováhy mezi osobní svobodou a závazkem plynoucí z kolektivní přináležitosti, neboť obou je zapotřebí, aby bylo možno uspokojit potřebu zabezpečení každého člověka.“*

Systém sociálního zabezpečení můžeme označit tedy jako soubor institucí, zařízení a opatření, jehož pomocí dochází ke zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů. Sociální událost můžeme označit také jako sociální riziko, které je společensky uznáno za závažné a které člověk nemůže vlastními silami zvládnout nebo odvrátit. Sociálními událostmi můžeme označit: nemoc, dočasnou pracovní neschopnost, těhotenství a mateřství, stáří, nezaměstnanost, smrt rodinného příslušníka.

---

¹ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13 vyd. Praha: 1. VOX, 2016. 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.

Formy sociálního zabezpečení jsou:

- peněžité dávky (důchody, rodičovský příspěvek, přídavek na dítě),
- věcné dávky (poskytování stravy a ošacení),
- sociální služby (pečovatelská služba),
- sociální azyly – poskytnutí ubytování (azylové domy).²

Během 90. let došlo v České republice k transformaci systému sociálního zabezpečení podle scénáře sociální reformy a vznikly tak tři na sebe navazující pilíře.

Prvním pilířem je sociální pojištění, které se zabývá takovými sociálními situacemi, na které je možné dopředu se připravit formou odložení části své dnešní spotřeby na krytí budoucí nejisté sociální události, která může nastat. Mezi krátkodobé události, lze zařadit krátkodobou pracovní neschopnost, mateřství, ošetřování člena rodiny, které jsou kryty pomocí nemocenského pojištění. K dlouhodobým událostem můžeme zařadit například invaliditu, dlouhodobou pracovní neschopnost, zajištěné prostřednictvím důchodového pojištění. Poslední oblastí sociálního pojištění je státní politika zaměstnanosti, která ochraňuje občany v případě ztráty zaměstnání. Sociální pojištění se vztahuje na všechny občany ČR i na ty které si pojistné nehradí.

Druhým důležitým pilířem systému sociálního zabezpečení je státní sociální podpora. Pomocí tohoto pilíře jsou podporovány rodiny, převážně rodiny s dětmi formou dávek ze státního rozpočtu. Patří zde sociální situace jako je narození a výchova dítěte, péče o zdravotně postiženou osobu v rodině nebo úmrtí v rodině. Hlavním faktorem pro přidělení jednotlivých dávek je příjem rodiny. Přidělení dávek funguje na principu solidarity, kdy bezdětné rodiny a rodiny s vyššími příjmy společně tvoří zdroje pro rodiny s nižšími příjmy. Dávky státní sociální podpory dělíme na dvě skupiny, a to dávky závislé na příjmu rodiny, zde můžeme zařadit porodné, příspěvek na bydlení a dále na dávky, které se poskytují bez ohledu na příjem rodiny, k nim řadíme například pohřebné nebo rodičovský příspěvek.

Třetím, posledním pilířem je sociální pomoc, která poskytuje dávky osobám v obtížných sociálních situacích, které samy nebo ani s pomocí rodiny nejsou schopny vyřešit. K těmto situacím patří hmotná nouze, kdy člověk žije pod hranicí životního minima a druhou je sociální nouze, kdy člověk není schopen se sám o sebe postarat, můžeme zde zařadit jak fyzickou, tak duševní bezmocnost. Jednotlivé dávky jsou poskytovány jak ze státního

---

² KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

rozpočtu, tak z rozpočtů obcí a nadací. Formy sociální pomoci jsou například peněžité nebo věcné dávky, pracovní rehabilitace, výchovná a poradenská péče a také mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany.³

2.1.1 Orgány sociálního zabezpečení

Ústředním a také kontrolním orgánem státní správy sociálního zabezpečení je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen “MPSV”), které dále řídí Českou správu sociálního zabezpečení a poskytuje jí kompletní informace a evidenci klientů. Úkolem ministerstva je zajišťování povinností, které vyplývají z mezinárodních smluv a souvisí s následným rozvojem sociálního zabezpečení. Hlavní preferencí MPSV je, aby veřejnost vnímala oblast sociálního zabezpečení jako spravedlivý, stabilní a dlouhodobě finančně udržitelný systém.

Druhým důležitým orgánem je Česká správa sociálního zabezpečení, která patří k největší instituci v ČR. Snaží se co nejefektivnějším způsobem zajistit požadavky a služby klientům, kterých má na starosti více jak 8,5 milionů. K snadnějšímu poskytování služeb využívá moderní informační a komunikační systém. Jejím hlavním úkolem je rozhodovat o dávkách důchodového pojištění a zajišťuje výplaty těchto dávek. Další povinností je sestavit plány a rozpočty pro zajištění plynulého chodu instituce. V neposlední řadě dohlíží a kontroluje na činnost okresních správ sociálního zabezpečení.⁴

Pro obvody, které jsou totožné s územními obvody okresů, se zřizují okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“). Tyto jednotlivé správy vedou veškeré statistiky potřebné v sociálním zabezpečení a také činí rozhodnutí ve sporných případech o vzniku a zániku důchodového pojištění.

K dalšímu orgánu státní správy sociálního zabezpečení patří Úřad práce ČR, jehož činnost zajišťuje generální ředitelství, jednotlivé krajské pobočky a kontaktní pracoviště. Základním posláním Úřadu práce ČR je vytvářet vhodné podmínky pro realizování státní politiky zaměstnanosti, jejíž problematika je v práci následně popsána. Zajišťuje také

---

³ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9.

⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. [online]. ČSSZ [10. 1. 2017] Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>

zaměstnávání občanů v zahraničí a předává informace z oblasti sociálního zabezpečení jednotlivým členským státům Evropské unie pomocí elektronické komunikace.⁵

Dalšími pomocnými orgány, které se zabývají oblastí sociálního zabezpečení jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo obrany.

2.2 Systém důchodového pojištění

Na základě důchodové reformy byl v České republice v období od 1. 1. 2013 až do 31. 12. 2015 zřízen III. pilířový důchodový systém, který se skládal z důchodového pojištění, z dobrovolného důchodového spoření a z doplňkového penzijního spoření. Následně dne 1. července 2015 byl vydán zákon č. 163/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření a tímto byl II. pilíř dobrovolné důchodové spoření z důvodu malého zájmu občanů od roku 2016 zrušen. Finanční prostředky, které si pojištěnci v rámci II. pilíře naspořili však nepropadnou státu, ale budou jim zpět vráceny na osobní účet. Současný důchodový systém je tedy tvořen jen dvěma pilíři. Hlavním a také povinným pilířem tohoto systému je důchodové pojištění, ze kterého jsou převážně vypláceny starobní důchody. Druhým pilířem je doplňkové penzijní spoření, které poskytuje pojištěnci dobrovolnou možnost naspoření finančních prostředků ke svému budoucímu důchodu.⁶

2.2.1 Důchodové pojištění (I. pilíř)

Subsystem důchodové pojištění patří k nejdůležitějšímu a nejnáročnějšímu systému v České republice, z hlediska počtu osob, které z něj dostávají dávky. V České republice je více jak ¼ populace závislá na těchto dávkách. Důchodové pojištění se vztahuje na všechny ekonomicky aktivní osoby a zároveň platí pro všechny stejné podmínky pro nárok na důchody a jejich výpočet. Základním znakem našeho důchodového pojištění je povinná účast v tomto systému při splnění podmínek stanovené zákonem, proto nikdo nemůže přestat platit pojistné, a to i kdyby měl naspořenou dostatečnou výši peněžních prostředků k zabezpečení svého stáří. Na vyplacení důchodu jsme existenčně závislí, proto výdaje na důchodové pojištění musí být poskytovány vždy a patří tedy ke garantované složce státního rozpočtu. V současné době se stále častěji setkáváme se zájmem lidí (i převážně mladších ročníků) o výši jejich budoucího důchodu a o možných způsobech odchodu do důchodu. Stále více mladých lidí

---

⁵ ÚŘAD PRÁCE ČR [online]. ÚP ČR [10. 1. 2017]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

⁶ KOLEKTIV AUTORŮ, *Abeceda mzdové účetní*. 26. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-990-8

také zvažuje možnost důchodového spoření se státním příspěvkem a snaží se se spořením začít co nejdříve, aby se zajistili předem na stáří.

Druhy důchodů

Z důchodového pojištění se poskytují tyto důchody:

- starobní,
- invalidní,
- vdovský a vdovecký,
- sirotčí.

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry, což je pevně stanovená částka a z procentní výměry, která se stanovuje procentní sazbou z výpočtového základu.

Starobní důchod patří stále k nejčastější formě zabezpečení pro občana, který ukončil pracovní aktivitu, kvůli dovršení důchodového věku. Pojištěnci může vzniknout nárok na obecný starobní důchod, a to jen v případě splnění dvou základních podmínek nebo nárok na předčasný starobní důchod, který může obdržet už před dosažením příslušného důchodového věku. Pro získání důchodu je potřeba splnit dvě základní podmínky, a to stanovenou dobu pojištění (zpravidla 25 let, v roce 2018 se doba zvýší až na 35 let) a zároveň dosáhnout patřičného důchodového věku.⁷

Dle § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění má pojištěnec nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně:

- 25 let a dosáhl aspoň důchodového před rokem 2010,
- 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
- 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
- 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
- 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
- 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
- 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
- 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,

---

⁷ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k 1. 1. 2011*. 12. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3616-7

- 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
- 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
- 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.

Podle § 32 odst. 1, 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění důchodový věk činí:

- a) u mužů 60 let
- b) a u žen:
  - 53 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,
  - 54 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,
  - 55 let, pokud vychovaly dvě děti,
  - 56 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo
  - 57 let,

jde-li o pojištěnce narozené před rokem 1936.

U pojištěnců narozených v rozmezí let 1936 až 1977 se důchodový věk stanoví podle přílohy č. 1. – důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977.

Důchodový věk u pojištěnců narozených po roce 1977 se stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977.

Pojištěnci může být přiznán důchod jen na základě jeho podané žádosti, a proto si může každý sám určit, od jakého dne po splnění základních podmínek, chce pobírat důchod. Volbě data odchodu do starobního důchodu je potřeba věnovat patřičnou pozornost, protože správně zvolené datum může pozitivně ovlivnit výši přiznaného starobního důchodu.⁸

Invalidní důchod je přiznán osobám, které ztratí pravidelný příjem a stát se tak snaží touto formou motivovat osoby s nepříznivým zdravotním stavem k dřívějšímu návratu do zaměstnání, aby si mohly znovu samy zajistit potřebnou výši peněžních prostředků. Podle § 39 zákona o důchodovém pojištění je pojištěnec invalidní, jestliže z důvodu nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles pracovní neschopnosti nejméně o 35 %. Invaliditu můžeme rozdělit do tří stupňů:

- 1. stupeň: pokles pracovní schopnosti nejméně o 35 % a nejvýše o 49 %,
- 2. stupeň: pokles pracovní schopnosti nejméně o 50 % a nejvýše o 69 %,
  - 3. stupeň: pokles pracovní schopnosti nejméně o 70 % a nejvýše o 99 %,

---

⁸ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k 1. 1. 2011*. 12. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3616-7

- 3. stupeň: pokles pracovní schopnosti nejméně o 70 %.

O zařazení do příslušného stupně rozhoduje posudkový lékař OSSZ, který hodnotí celkový zdravotní stav pojištěnce, jeho znalosti a individuální zkušenosti. Také se přihlíží k výdělečným činnostem, které pojištěnec vykonával předtím, než se u něho projevil nepříznivý zdravotní stav.

Vdovský a vdovecký důchod slouží jako kompenzace ušlého příjmu v nečekaných tragických situacích, kdy manželé mohou přijít o své partnery. Výše dávky je závislá na výši důchodu zemřelého partnera. Pozůstalému je dávka poskytována po dobu jednoho roku od úmrtí partnera, aby se snáze mohli přizpůsobit novým ekonomickým podmínkám. V případě, že pozůstalý uzavře nové manželství, nárok na dávku ihned zaniká.

Sirotčí důchod pomáhá nezaopatřenému dítěti zvládnout nepříznivé životní situace, ve kterých ztratil rodiče nebo osobu, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů. Výše dávky je odvozena z výše důchodu zemřelého a nejdéle je poskytována do 26 let věku pojištěnce.

2.2.2 Doplnkové penzijní spoření (III. pilíř)

Tento pilíř představuje dobrovolnou příležitost dopředu si naspořit peníze do důchodu. Na základě uzavřené smlouvy s penzijní společností si účastník spoří dobrovolnou výši finančních prostředků a zároveň mu stát poskytuje měsíční státní příspěvek, jehož výše závisí na výši vkládaných prostředků. Státní příspěvek představuje určitou motivaci pro uzavření penzijního spoření. Současná výše státního příspěvku se pohybuje v rozmezí od 90 Kč po 230 Kč. Státní příspěvek také přináší pojištěnci možnost daňové úlevy, kdy v roce 2017 si může od základu daně odečíst 24 000 Kč.⁹ Dalším příspěvkem k tomuto spoření může být také příspěvek od zaměstnavatele. Nárok na výplatu naspořených financí účastníkům vzniká až při dosažení důchodového věku. Může se naskytnout situace, kdy jsou finanční prostředky vypláceny osobám dříve, než dosáhnou důchodového věku, jde o tzv. předdůchod. Nárok na předdůchod může vzniknout z důvodu špatného uplatnění na trhu práce nebo při vzniku zdravotních problémů. V této situaci je nutné mít naspořenou takovou výši finančních

---

⁹ DŮCHODOVÁ REFORMA.CZ [online]. DR [28. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplne-penzijni-sporeni/>

prostředků, aby bylo možné měsíčně vyplácet dávku nejméně 30 % průměrné mzdy po dobu dvou let.¹⁰

2.3 Nemocenské pojištění

Dalším subsystémem sociálního pojištění a příjmem do státního rozpočtu je nemocenské pojištění, jehož hlavním cílem je poskytnutí dávek ekonomicky aktivním občanům v sociálních událostech, při kterých ztratí krátkodobý výdělek. Ke krátkodobým sociálním událostem řadíme dočasnou pracovní neschopnost, ošetřování nemocného člena rodiny, karanténu a těhotenství nebo mateřství. Povinnou účast na nemocenském pojištění na rozdíl od důchodového pojištění mají jen zaměstnanci, kteří pracují na území České republiky, kdežto osoby samostatně výdělečně činné si mohou platit nemocenské pojištění dobrovolně a čerpat tak dávky z tohoto pojištění.

Při splnění zákonem stanovených podmínek má pojištěný nárok na jednotlivé dávky z nemocenského pojištění, které jsou odvozeny podle výše příjmu z výdělečné činnosti a nahrazují tak ušlý výdělek. Mezi základní krátkodobé peněžité dávky podle § 4 zákona o nemocenské pojištění patří:

- nemocenské,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- ošetrovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Nemocenské patří k nejdůležitější a nejčastěji vyplácené peněžité dávce z nemocenského pojištění. Náleží pojištěnci, který ztratí část svého výdělku kvůli dočasné pracovní neschopnosti nebo karanténě. Tyto skutečnosti musí být podloženy potvrzením od ošetřujícího lékaře a trvat déle než 14 dní. Pojištěnci je poskytována dávka od 15. dne dočasné pracovní neschopnosti a trvá do dne, kdy končí pracovní neschopnost a účastník je tedy schopný znovu vykonávat výdělečnou činnost, toto období označujeme jako podpůrnou dobu, která nesmí trvat více jak 380 kalendářních dnů. Za jeden kalendářní den je pojištěnci vyplácena dávka ve výši 60 % denního vyměřovacího základu.¹¹ Jestliže pojištěnec nedodrží povinnosti ukládané zákonem, může dojít ke snížení dávky nemocenského nebo k úplnému zániku nároku na dávku z nemocenského pojištění.

---

¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ, *Abeceda mzdové účetní*. 26. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-990-8

¹¹ § 23 a § 26 a § 29 zákona č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenské pojištění

Peněžitá pomoc v mateřství, dále jen „PPM“, je dávka, kterou se stát snaží hmotně zabezpečit těhotnou ženu nebo ženu po porodu, která pečuje o narozené dítě, může být také vyplácena otcí dítěte. Před nástupem na PPM musí být žena účastna na pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech, aby jí vznikl nárok na dávku. Dávka je vyplácena během mateřské dovolené, a to ve výši 70 % denního vyměřovacího základu.¹²

Ošetrovné se ve formě peněžité dávky poskytuje osobám, které přijdou o část svého výdělku z důvodu onemocnění dítěte nebo jiného člena rodiny, se kterým žijí ve společné domácnosti a po určitou dobu se o něj musí starat. Ošetrovné vyplácí OSSZ nejdéle po dobu 9 kalendářních dnů, ale v případě, kdy pojištěnec má v trvalé péči alespoň jedno dítě do 16 let, které zatím neukončilo školní docházku, se lhůta prodlužuje na 16 kalendářních dnů. Pojištěnec obdrží za každý den dávku ve výši 60 % denního vyměřovacího základu.¹³

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství nahrazuje příjem těhotné ženě, která pracuje v rizikovém prostředí, které může ohrozit její plod nebo mateřskou funkci. Výše dávky je stanovena podle rozdílu denního vyměřovacího základu ženy zjištěný ke dni převedení na jinou práci a průměrem započitatelných příjmů, který připadá na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení.¹⁴

2.4 Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti se snaží najít takový optimální stav nabídky pracovních míst a poptávky po pracovních místech, aby byla zajištěna rovnováha na trhu práce, efektivně využita pracovní síla a zároveň respektována práva všech občanů. K základním lidským právům občana patří svobodná volba zaměstnání na území celé České republiky nebo v případě splnění příslušných podmínek může občan České republiky za práci vycestovat do zahraničí.

Organizací a úkoly státní politiky zaměstnanosti se zabývá MPSV a Úřad práce ČR. Orgány státní správy usilují o vytvoření příznivých pracovních podmínek pro zaměstnance a poskytují pomoc při hledání pracovního místa. Zároveň podporují osoby, které jsou nezaměstnané, ale pracovat chtějí. Snaží se jim usnadnit vzniklou situaci při ztrátě zaměstnání a poskytnout co nejvíce informací o volných pracovních pozicích v okolí jejich bydliště

---

¹² § 32 odst. 2 a § 37 zákon č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenské pojistění

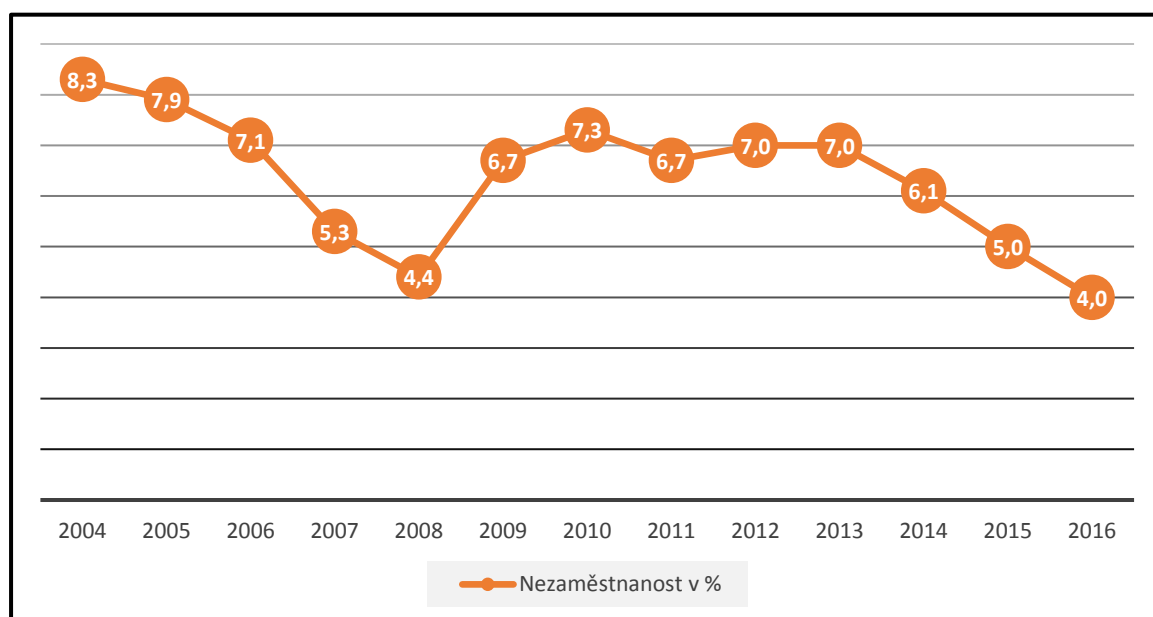
¹³ § 40 odst. 1 a § 41 Zákon č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenské pojistění

¹⁴ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Zákon o nemocenském pojistění s komentářem a příklady od 1. 1. 2016*. 9 vyd. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-993-9.

a zprostředkovat podmínky k jejich získání. V současné době se míra nezaměstnanosti pohybuje na nejnižší úrovni za poslední roky. V roce 2016 se obecná míra nezaměstnanosti pohybovala na hranici 4 %. Tato hodnota mírně odpovídá situaci v roce 2008, kdy míra nezaměstnanosti dosahovala 4,4 %. Ke konci roku 2008 se začala plně projevovat celosvětová finanční a ekonomická krize, která měla za následek postupné zvyšování míry nezaměstnanosti. Celkový vývoj nezaměstnanosti za poslední roky můžeme sledovat v grafu 2. 1.

Ze strany státu je také značně podporována oblast drobného podnikání pomocí snížení daňové zátěže formou daňových slev. Státní orgány také poskytují potřebné vzdělávací nebo rekvalifikační kurzy, aby zajistily uchazečům o zaměstnání co nejvýhodnější podmínky pro získání jejich zvoleného pracovního místa. Z velké části jsou také podporováni zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají absolventy škol a poskytují jim možnost získání odborné praxe a zkušeností v jejich firmě.¹⁵

Graf. 2. 1 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu

¹⁵ DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

2.5 OSVČ v systému sociálního pojištění

Sociální pojištění je velice komplikovaný obsáhlý systém, který pro jednotlivé skupiny poplatníků stanovuje značně odlišné podmínky účasti. Pro individuální podnikatele je důležité znát pravidla a podmínky z oblasti sociálního pojištění, které úzce souvisí s výkonem jejich samostatné výdělečné činnosti. V zájmu každého podnikatele je, aby výše jeho odvodů na sociální pojištění odpovídala a splňovala všechny požadavky jednotlivých zákonů. Jelikož celkovou výši následně vypláceného důchodu ovlivňuje zejména doba pojištění a výpočtový základ, musí si podnikatel vést záznamy nezbytné pro účely důchodového pojištění, které následně potvrzuje OSSZ. Za dobu pojištění se považuje doba, za kterou osoba samostatně výdělečně činná platila pojistné a počítá se za celou dobu trvání účasti na pojištění. Znat všechny potřebné informace a plnit stanovené podmínky může být pro některé podnikatele obtížné a zpravidla tak dochází k častým pochybením. V následující části se tak budeme věnovat problematice a základním pojmům týkající se oblasti sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“).

Za OSVČ se považují fyzické osoby, které dosahují příjmy z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti, dále jen „SVČ“ a jsou držitelem živnostenského oprávnění (živnostenský list nebo koncesní listina), splní-li podmínky stanovené živnostenským zákonem. OSVČ se může sama rozhodnout, zda bude vést daňovou evidenci, popřípadě uplatňovat paušální výdaje nebo bude vést účetnictví, splní-li podmínky. Na základě těchto podkladů se stanoví základ daně, z něhož se následně vypočte výše pojistného.

Pro účely pojištění se za osobu samostatně výdělečně činnou, považuje osoba, která ukončila povinnou školní docházku a dovršila alespoň věku 15 let a:

- a) uskutečňuje samostatnou výdělečnou činnost,
- b) spolupracuje při výkonu SVČ a je možné podle zákona o daních z příjmů rozdělit příjmy a výdaje plynoucí z výkonu této činnosti na manžela, manželku nebo na osoby žijící v domácnosti s OSVČ.¹⁶

Výkonem SVČ se rozumí:

- a) podnikání v zemědělství,
- b) provozování živnosti,
- c) činnost společníka v. o. s. nebo komplementáře k. s.,

---

¹⁶ § 9 odst. 2, písm. a) a b) zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění

- d) výkon umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti na základě autorskoprávních vztahů,
- e) výkon jiné činnosti konané výdělečně na základě oprávnění podle zvláštních předpisů,
- f) výkon činností neuvedených výše v písmenech a) až e) a vykonávaných vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení příjmů.¹⁷

2.5.1 Povinnosti OSVČ

Jednou z hlavních povinností všech OSVČ je ohlásit OSSZ zahájení nebo ukončení SVČ a každoročně předkládat Přehled o příjmech a výdajích (dále jen „Přehled“), za daný rok. Oznámení o zahájení činnosti musí být podáno na tiskopise, který je veřejně dostupný na www.cssz.cz. Nejpozdější termín pro odevzdání tiskopisu je do 8. dne po měsíci, ve kterém bylo podnikání zahájeno (například zahájí-li OSVČ činnost 1. nebo 30. dubna, oznámení musí podat do 8. května). V případě že tuto povinnost nesplní v daném termínu, může být stanovena pokuta až ve výši 20 000 Kč.

Přehled o příjmech a výdajích musí být podán do jednoho měsíce ode dne, ve kterém mělo být podáno daňové přiznání. Platí-li pro OSVČ lhůta pro podání daňového přiznání 1. dubna, musí podat Přehled do 1. května, jestliže má podat daňové přiznání do 1. července, musí Přehled podat do 1. srpna. Vzhledem k tomu, že 1. května je vždy státní svátek, bude lhůta pro podání Přehledu splněna až nejbližší pracovní den po 1. květnu. Zjistí-li OSVČ změnu týkající se výše příjmů nebo výdajů, je povinna tuto skutečnost ohlásit na tiskopise Přehled změn do 8 dnů ode dne, kdy k této změně došlo OSSZ. Z podaného přehledu se zjišťuje:

- jestli OSVČ vedlejší je na základě dosažených příjmů účastna na důchodovém pojištění,
- výše minimálního vyměřovacího základu pro odvod pojistného,
- výše minimálního měsíčního vyměřovacího základu pro placení záloh na důchodové pojištění,
- výše doplatku nebo přeplatku pojistného.

OSVČ je také povinna písemně oznámit OSSZ zánik oprávnění vykonávat SVČ a pozastavení výkonu SVČ, a to do 8. dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém k této skutečnosti došlo.¹⁸

---

¹⁷ § 9 odst. 3, písm. a) až f) zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění

2.5.2 Hlavní a vedlejší SVČ

Při zahájení podnikatelské činnosti si každý podnikatel pokládá otázku, zda je pro něj výhodnější vykonávat hlavní SVČ nebo vedlejší SVČ. Toto rozhodnutí je velmi důležité, kvůli odvodům na sociální pojištění, které znamenají pro podnikatele pravidelné měsíční výdaje. Placením pojistného také OSVČ získává potřebnou dobu pojištění, kterou je třeba splnit pro přiznání starobního důchodu. Proto musí brát v úvahu všechny zmíněné skutečnosti a vybrat nejlepší možnou variantu. Obě skupiny mají odlišné podmínky pro účast na důchodovém pojištění a také odlišnou minimální výši ročního i měsíčního vyměřovacího základu.

Hlavní SVČ vykonává OSVČ vždy, nejedná-li se o vedlejší činnost. Pokud OSVČ oznámí zákonný důvod ve stanovené lhůtě podle zákona a tuto skutečnost doloží OSSZ, bude zařazena mezi OSVČ vykonávající vedlejší SVČ. Za OSVČ hlavní je také vždy považována OSVČ, která je dobrovolně účastna na důchodovém pojištění.

Aby mohla OSVČ vykonávat **vedlejší SVČ** musí písemně předložit příslušné OSSZ zákonné důvody, a to kdykoliv v průběhu roku. Nejpozději však při podání Přehledu za daný rok, ve kterém se chce dotyčná osoba stát vedlejší OSVČ. K povinně dokládaným důvodům patří například studium, výkon služebního poměru a další. Na rozdíl od hlavní OSVČ není vedlejší OSVČ povinna být účastna na důchodovém pojištění. Tato povinnost vzniká jen v tom případě, kdy rozdíl příjmů a výdajů dosáhne rozhodující hranice, která je pro rok 2017 stanovena ve výši 67 757 Kč.

Za vedlejší OSVČ se považuje OSVČ, která v kalendářním roce, alespoň po část měsíce:

- vykonává zaměstnání, které zakládá účast na nemocenském pojištění,
- má nárok na výplatu invalidního nebo jí byl přiznán starobní důchod,
- má nárok na rodičovský příspěvek,
- má nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské z důvodu těhotenství a porodu,
- osobně pečuje o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby,
- vykonává vojenskou službu,

---

¹⁸ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k I. 1. 2016*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 151 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

- je nezaopatřeným dítětem, tj. OSVČ je více než 15 let, studuje a nedosáhla věku 26 let.¹⁹

2.5.3 Účast OSVČ na důchodovém pojištění

OSVČ se pro účely účasti na **důchodovém pojištění a státní politice zaměstnanosti** rozděluje na OSVČ hlavní a vedlejší. OSVČ hlavní jsou povinné platit pojistné vždy, kdežto OSVČ vedlejší, jak již bylo řečeno, platí pojistné jen tehdy, dosáhnou-li příjmu ze SVČ rozhodující hranice. Tuto hranici stanovíme jako 2,4násobek průměrné měsíční mzdy za rok 2017, kdy průměrná mzda pro tento rok podle nařízení vlády č. 325/2016 činí 28 232 Kč. Rozhodující částka pro účely posouzení účasti OSVČ vedlejší na pojištění bude tedy činit 67 757 Kč. Jestliže v nějakém měsíci nebude vykonávána vedlejší činnost, tato částka se sníží o jednu dvanáctinu, což je v roce 2017 o 5 647 Kč.

Pro výpočet pojistného si musíme nejprve zjistit vyměřovací základ. Kdy podle § 5b zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se vyměřovacím základem u OSVČ, která vykonávala SVČ ve všech kalendářních měsících rozumí částka, kterou si sama stanoví, nesmí být však menší než 50 % daňového základu. Daňový základem se rozumí základ daně nebo dílčí základ daně stanovený podle § 7 zákona o daních z příjmů ze samostatné činnosti po úpravě podle § 5 a 23 zákona o daních z příjmů, který nesmí být snížen o daňovou ztrátu z předešlých let.

Minimálním vyměřovacím základem (dále jen „MINVZ“) se podle zákona považuje tzv. absolutní minimální vyměřovací základ, kterým se OSVČ řídí, jedinečně v takové situaci, kdy 50 % jejího daňového základu je nižší než zákonem stanovený absolutní minimální vyměřovací základ. Pro OSVČ vykonávající hlavní činnost je stanoven měsíční absolutní vyměřovací základ 25 % z průměrné měsíční mzdy. Roční vyměřovací základ se stanoví jako součin částky MINVZ a počtu kalendářních měsíců, ve kterých vykonávala SVČ. Absolutní měsíční MINVZ u OSVČ vedlejší je stanoven jako 10 % průměrné měsíční mzdy. Roční MINVZ se určí stejným způsobem jako u OSVČ hlavní. Výše jednotlivých MINVZ je uvedena v tabulce 2.1.

Maximálním ročním vyměřovacím základem (dále jen „MAXVZ“) u všech OSVČ je vždy 48násobek průměrné měsíční mzdy. Jednotlivé roční MAXVZ jsou uvedeny

¹⁹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ: *Příručka OSVČ pro oblast sociálního zabezpečení 2016* [online]. ČSSZ [5. 1. 2017]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rndonlyres/AB7663A4-4D6C-489C-8349-3B1CD489CD51/0/osvc_2016.pdf

v tabulce 2.2., tyto částky už se dále nesnižují z důvodu, že činnost nebyla vykonávána ve všech kalendářních měsících.

Může nastat i případ, kdy OSVČ bude v kalendářním roce vykonávat po část roku hlavní a po část roku vedlejší SVČ. V tomto případě se stanoví minimální vyměřovací základy za příslušnou část roku zvlášť pro hlavní a zvlášť pro vedlejší činnost, které se následně sečtou a potom si může OSVČ stanovit vyměřovací základ.²⁰

Výše pojistného, které musí OSVČ účastna na důchodové pojištění odvést do státního rozpočtu, se stanoví jako 29,2 % z vyměřovacího základu, tato sazba zahrnuje 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Vypočtené částky pojistného se zaokrouhlují na Kč nahoru. Rozhodným obdobím u OSVČ pro vyměřovací základ je kalendářní rok, za který se pojistné odvádí.²¹

Tab. 2.1 Minimální měsíční vyměřovací základy

Rok	2016	2017
OSVČ hlavní	6 752 Kč	7 058 Kč
OSVČ vedlejší	2 701 Kč	2 824 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (Ženíšková, 2016)

Tab. 2.2 Maximální roční vyměřovací základy

Rok	2016	2017
MAXVZ	1 296 288 Kč	1 355 136 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Způsob placení pojistného

OSVČ je povinna odvádět pojistné na důchodové pojištění a současně i příspěvek na státní politiku zaměstnanosti příslušné OSSZ, a to buď formou doplatku v případě, že byla povinna platit zálohy na důchodové pojištění nebo formou pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, jestliže zálohy neodváděla. V případě toho pojištění musí OSVČ hlavní odvádět zálohy za jednotlivé kalendářní měsíce, v nichž vykonává SVČ. OSVČ vedlejší musí platit zálohy jen za podmínky, že její základ daně podle

²⁰ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k I. 1. 2016*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 151 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

²¹ § 7 odst. 1, písm. C) zákona č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Přehledu za předchozí kalendářní rok dosáhne rozhodné částky pro účast na důchodové pojištění nebo se sama dobrovolně přihlásí k důchodovému pojištění. Jestliže v některém měsíci vznikne OSVČ nárok na nemocenskou dávku nebo na peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění, zanikne tak povinnost platit zálohy na důchodové pojištění.

Zálohy na pojištění se stanoví z měsíčního vyměřovacího základu, který je zjištěn z vypočteného vyměřovacího základu na základě podaného Přehledu za předchozí rok. Vypočtený vyměřovací základ se nejdříve podělí počtem kalendářních měsíců, ve kterých byla vykonávána SVČ, což se pro účely vypočtení záloh rozumí i měsíce, v nichž měla nárok na dávky z nemocenského pojištění. Jestliže je vypočtený měsíční vyměřovací základ nižší než zákonem stanovený minimální měsíční vyměřovací základ, musí se pro stanovení správné výše záloh brát v úvahu minimální vyměřovací základ.

OSVČ tedy podle předchozího odstavce musí odvádět zálohy alespoň ve výši 29,2 % z minimálního měsíčního vyměřovacího základu OSSZ v termínu od 1. do 20. dne kalendářního měsíce, následujícího po měsíci, za který se záloha na pojistné platí. Při placení záloh může vzniknout na konci období buď přeplatek, nebo nedoplatek. Jestliže je výše záloh na pojistné za rozhodné období vyšší než celkové pojistné, které musí platit, vznikne přeplatek, v opačném případě vznikne doplatek. Doplatek na pojistné musí OSVČ odvést na příslušný účet OSSZ, a to do 8 dnů ode dne, v němž byl podán Přehled.²²

2.5.4 Účast OSVČ na nemocenském pojištění

Na rozdíl od důchodového pojištění je účast na nemocenském pojištění pro OSVČ dobrovolná a vzniká dnem, kdy podá OSSZ přihlášku. Záleží tedy jen na OSVČ, zda pro něj toto pojištění bude výhodné či ne, proto musí zvážit všechny okolnosti, které mohou eventuálně vzniknout. V případě, kdy se rozhodne neúčastnit se na nemocenském pojištění, nebude mít nárok na výplatu dávek z tohoto pojištění, a to například nárok na peněžitou pomoc v mateřství, na nemocenskou, což může některé OSVČ zatěžovat. V případě tohoto pojištění se SVČ nerozděluje na hlavní a vedlejší činnost. Pokud OSVČ vykonává zároveň více SVČ, je z nich pojištěna pouze jednou.

Přestože účast na nemocenském pojištění je pro tyto osoby dobrovolná v případě účasti, musí plnit následující podmínky. Po OSVČ se požaduje platit měsíční pojistné alespoň

---

²² ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 151 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

v minimální výši a v předepsané lhůtě. Při nesplnění stanovených podmínek pojištění OSVČ neprodleně zaniká posledním dnem kalendářního měsíce, kdy bylo pojistné na nemocenské pojištění zapláceno v termínu a řádné výši. Jestliže pojištění z nějakého důvodu zanikne, podáním nové přihlášky OSSZ může opět znovu vzniknout.²³

Měsíční základ pro odvod pojistného na nemocenské pojištění si OSVČ určuje sama, nesmí být však menší než minimální měsíční základ, který činí 5 000 Kč a zároveň nesmí být vyšší než maximální vyměřovací základ, který je stanoven z určeného nebo vypočteného vyměřovacího základu na posledním podaném Přehledu.²⁴

Pojistné na nemocenské pojištění se vypočítá procentní sazbou 2,3 % z určeného měsíčního základu. Minimální výše pojistného, která činí pro rok 115 Kč, což je 2,3 % z 5000 Kč, musí být odvedena na příslušný účet správy sociálního zabezpečení, a to v lhůtě od 1. do 20. dne kalendářního měsíce následující po měsíci, za které je placeno pojistné. Platby pojistného na nemocenské pojištění jsou připisovány na jiný účet než zálohy na důchodové pojištění.

Během SVČ mohou také nastat případy, kdy pojistné na nemocenské pojištění není OSVČ povinná hradit. Pojistné nehradí za kalendářní měsíce, ve kterých měla nárok na výplatu nemocenského nebo peněžité pomoci v mateřství, které jsou vypláceny na základě dobrovolné účasti na nemocenském pojištění. Za dobu nároku na výplatu nemocenského se bere v úvahu i prvních 14 dnů nemoci, kdy výplata dávky OSVČ nenáleží.²⁵

---

²³ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolné důchodové pojištěných s komentářem a příklady k I. 1. 2016*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 151 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

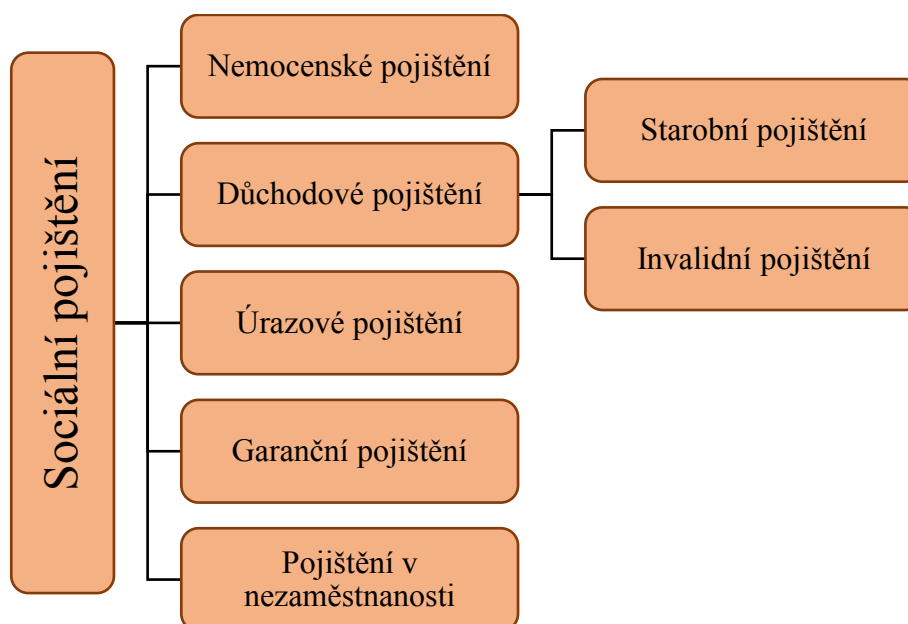
²⁴ § 5b odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

²⁵ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ: *Příručka OSVČ pro oblast sociálního zabezpečení 2016* [online]. ČSSZ [5. 1. 2017]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/AB7663A4-4D6C-489C-8349-3B1CD489CD51/0/osvc_2016.pdf

3 Sociální pojištění ve Slovenské republice

Nejrozsáhlejší částí slovenského systému sociálního zabezpečení je sociální pojištění občanů, které je upraveno zákonem č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Veřejnoprávní institucí sociálního pojištění je Sociálna poisťovňa. Systém sociálního zabezpečení je postaven na stejných třech pilířích a má podobnou charakteristiku jako v případě českého systému sociálního zabezpečení. Sociální pojištění slouží především k ochraně obyvatel v nepříznivých sociálních situacích, které by mohly zapříčinit snížení životní i společenské úrovně občanů a snaží se značnou mírou vytvořit podmínky, které by předcházely vzniku těchto událostí. Systém je kryt z odvodů jednotlivých skupin poplatníků a zároveň jsou z něho vypláceny dávky občanům, kteří se nachází v tíživé životní situaci. Plátcem sociálního pojištění může být zaměstnanec, zaměstnavatel, OSVČ, dobrovolně nemocensky a důchodově pojištěné osoby, osoby dobrovolně pojištěné v nezaměstnanosti, stát nebo Sociálna poisťovňa. Sociální pojištění ve Slovenské republice se od našeho systému v několika oblastech liší a dělí se na pět subsystémů dle obrázku 3.1. Rozlišujeme tedy nemocenské pojištění, důchodové pojištění, úrazové pojištění, garanční pojištění a pojištění v nezaměstnanosti. Rozdělení závisí na vzniku jednotlivých pojistných událostí. Vzniklé situace, jsou kryty příslušným typem pojištění a podle konkrétní pojistné události, se pak stanoví potřebná výše sociální dávky.

Obr. 3.1 Systém sociálního pojištění

Zdroj: vlastní zpracování

3.1 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění je určeno pro zabezpečení příjmů ze SVČ v případě, že dojde k jeho snížení nebo ztrátě v důsledku dočasné pracovní neschopnosti, těhotenství nebo mateřství. Pojištění se dělí na povinné a dobrovolné. Povinnost odvádět dávky do státního rozpočtu mají zaměstnanci a OSVČ při splnění podmínek podle zákona. K dobrovolnému pojištění se pak hlásí osoby na základě svého vlastního rozhodnutí. Pro získání určité dávky z pojistného systému musí nejprve zhodnotit zdravotní stav pojištěnce posudkový lékař sociálního pojištění. Na základě konečné lékařské zprávy pak vyhodnotí, zda je nebo není pojištěnec způsobilý k práci. V případě že není schopen vykonávat výdělečnou činnost, vznikne mu nárok na dávky z nemocenského pojištění. Následně lékař dohlíží na dodržování léčebného režimu, aby dávky z nemocenského pojištění byly vynakládány účelně. Ze systému jsou vypláceny následující dávky, které jsou připsány na účet pojištěnce:

- nemocenské,
- ošetřovné,
- vyrovnávací dávka,
- mateřská dávka.

Nemocenské dávky jsou vypláceny pojištěnci, jenž byl pro nemoc nebo úraz uznán za dočasně pracovně neschopného nebo mu byla nařízena karanténa. Nárok na nemocenské má zaměstnanec od 11. dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti a OSVČ od prvního dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Nemocenské dávky se poskytují za jednotlivé dny.

Ošetřovné se poskytuje osobě, která osobně a celodenně pečuje o nemocné dítě, manžela, manželku, rodiče nebo se stará o dítě do 10 let, kterému byla nařízena karanténa nebo předškolní či sociální zařízení. Výška ošetřovného činí 55 % z denního vyměřovacího základu a je poskytována za jednotlivé dny.²⁶

Vyrovnávací dávka má nahradit příjem ženě, která byla kvůli těhotenství přerazena na jinou práci, ze které dosahuje nižšího výdělku než z práce, kterou vykonávala předtím. Výška vyrovnávací dávky stanovena jako 55 % z rozdílu mezi měsíčním vyměřovacím základem určeného podle § 56 odst. 1 tohoto zákona a vyměřovacím základem ze kterého těhotná žena platila povinné nemocenské pojištění v jednotlivých kalendářních měsících po

---

²⁶ § 41 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení

přeřazení na jinou práci. Dávka je těhotné ženě vyplácena za jednotlivé kalendářní měsíce, a to i za měsíc, ve kterém byla přeřazena na jiné pracovní místo.²⁷

Mateřská dávka je vyplácena těhotné ženě nebo ženě, která pečuje o narozené dítě a v posledních dvou letech splnila podmínku doby pojištění alespoň 270 dní. Výše mateřské dávky je stanovena jako 70 % denního vyměřovacího základu. Příslušné dávky mateřského jsou pak ženě poskytovány za jednotlivé kalendářní dny.²⁸

3.2 Systém důchodového pojištění

Na rozdíl od České republiky je slovenský důchodový systém postaven na třech pilířích, které vznikly po rozsáhlé důchodové reformě v roce 2003, kdy jednopilířový systém byl rozšířen na systém o třech pilířích. Systém se skládá z důchodového pojištění, starobního důchodového spoření a doplňkového důchodového spoření. Do jednotlivých částí přispívají pojištěnci buď povinně ze zákona, nebo dobrovolně.

3.2.1 Důchodové pojištění (I. pilíř)

Důchodové pojištění je financováno průběžným způsobem, a to formou plateb od poplatníků. Vykonává ho Sociálna poisťovňa a jednotlivé platby představují hlavní zdroj příjmů. Podstatou systému je zabezpečit osoby, které nemohou dlouhodobě vykonávat výdělečnou činnost z důvodu nežádoucího zdravotního stavu a také slouží k zajištění příjmu osobám ve stáří. Základem toho systému je úzká souvislost mezi ekonomickou aktivitou občanů a jejich příjmem. Účast na pojištění je povinná ze zákona. Výše konkrétní dávky pro pojištěnce se odvíjí podle výše zaplaceného pojistného do systému.

Důchodového pojištění se dělí na dva podsystemy:

- starobní pojištění,
- invalidní pojištění.

Starobní pojištění převážně nahrazuje příjem pojištěnci, který už nevykonává výdělečnou činnost z důvodu dovršení důchodového věku nebo je použito k zajištění pozůstalých v případě úmrtí pojištěnce. Z pojištění je poskytováno několik druhů dávek, patří k nim starobní důchod, předčasný starobní důchod, sirotčí důchod, vdovský a vdovecký důchod. Na starobní důchod má nárok pojištěnec, který dosáhl alespoň 15 let doby pojištění

---

²⁷ § 47 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

²⁸ § 53 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

a příslušného důchodového věku.²⁹ Od 1. ledna 2017 platí nový způsob určování důchodového věku, kdy pojištěncům narozeným po 31. prosinci 1954 se důchodový věk v jednotlivých kalendářních letech prodlužuje o počet dnů, které stanoví pro každý rok Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny. Důchodový věk je podle § 2 opatření č. 269/2016 z. Z., o úpravě důchodového věku a referenčního věku na rok 2017 pro muže a ženy stanoven na 62 let a 76 dní.

Invalidní pojištění je poskytováno osobám, u kterých dojde k dlouhodobému poklesu pracovní schopnosti nebo v případě úmrtí pojištěnce slouží jako náhrada příjmu pro pozůstalé. Z pojištění je poskytován invalidní, sirotčí, vdovský a vdovecký důchod.

3.2.2 Starobní důchodové spoření (II. pilíř)

Stejně jako v případě prvního pilíře slouží k zajištění příjmu ve stáří. Často bývá také označován jako soukromý spořivý pilíř. Účast v pilíři je zcela dobrovolná, jestliže se však osoby rozhodnou do něj vstoupit, stane se pro ně povinným a dohromady s prvním pilířem bude tvořit základní systém důchodového pojištění. Správu našetřených finančních prostředků provádí speciální důchodové správcovské společnosti (dále jen „DSS“) z nichž si může pojištěnec libovolnou vybrat. Spořiteli, který se rozhodne pro účast v druhém pilíři se povinné odvody do prvního pilíře rozdělí na dvě části, jedna část bude stále patřit Sociálnej poisťovni a zbylá část bude připisována na soukromý účet spořitele u vybrané společnosti. Nedochozí tak ke zvýšení odvodů, ale jen k jejich rozložení a spořitel tak obdrží důchod ze dvou zdrojů. Značnou výhodou účasti v druhém pilíři je, že naspořená část prostředků se stává soukromým vlastnictvím spořitele a v případě jeho úmrtí bude majetek převeden na pozůstalé a nepropadne tak do vlastnictví státu.

Starobní důchodové spoření se skládá ze dvou fází. První je spořicí fáze, kdy povinně odvedené finanční prostředky na soukromém účtu u DSS se budou postupně pomocí důchodových fondů investovat a zhodnocovat takovým způsobem, aby při odchodu do důchodu byla jejich hodnota co nejvyšší. V druhé fázi dochází k vyplácení důchodu z obou pilířů. První část důchodu obdrží spořitel z prvního pilíře od Sociálnej poisťovni, kdy jeho

---

²⁹ SOCIÁLNA POISŤOVŇA [online]. SP [25. 1. 2017]. Dostupné z: http://www.socpoist.sk/podmienky-naroku--mtc/1286s#Podmienky_naroku

výše bude zkrácena na polovinu a kryta druhým pilířem. Druhou část obdrží na základě svých naspořených a zhodnocených finančních prostředků z druhého pilíře.³⁰

3.2.3 Doplnkové důchodové spoření (III. pilíř)

Účast pro všechny zaměstnance a osoby starších 18 let je dobrovolná a záleží tedy na pojištenci, zda se rozhodne prostřednictvím tohoto pilíře navýšit svůj důchod o naspořené prostředky, které spravují doplňkové penzijní společnosti (dále jen „DPS“). Vstup má povinný pouze zaměstnanec, který vykonává rizikové práce. V tomto případě musí jeho zaměstnavatel na základě zaměstnanecké účastnické smlouvy uzavřít do 30 dnů od začátku práce zaměstnavatelskou smlouvu s DPS, kterou si zaměstnanec sám zvolí.

3.3 Úrazové pojištění

Úrazové pojištění zajišťuje pro zaměstnavatele ochranu před rizikem ekonomické zátěže, která může vyplynout v důsledku jeho odpovědnosti za škodu, která vznikla vlivem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání jeho zaměstnancům. Povinná účast na pojištění vzniká zaměstnavateli od prvního dne, kdy začal zaměstnávat alespoň jednu fyzickou osobu, která vykonává výdělečnou činnost v:

- pracovně právním vztahu,
- státním zaměstnaneckém poměru,
- členském poměru,
- a služebním poměru.³¹

Z úrazového pojištění poskytovány následující dávky:

- úrazový příplatek,
- úrazová renta,
- jednorázové vyrovnání,
- pozůstalostní úrazová renta,
- jednorázové odškodnění,
- pracovní rehabilitace a rehabilitační,
- rekvalifikace a rekvalifikační,
- náhrada za bolest a za ztížení společenského uplatnění,

---

³⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY SR [online]. MPSVR SR [25. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/socialne-poistenie/>

³¹ § 16 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

- náhrada nákladů spojených s léčením a pohřbem.³²

3.4 Garanční pojištění

Systém je vytvořen převážně pro zaměstnavatele, kterým slouží jako finanční zabezpečení v případě nedostatku peněz na uspokojení požadavků zaměstnanců a na zaplacení příspěvků na starobní důchodové spoření nezaplacených zaměstnavatelem do základního fondu příspěvků na starobní důchodové spoření. Zaměstnanec má na dávku z pojištění nárok v případě, že se garančně pojištěný zaměstnavatel dostal do insolvence a není tak schopný pokrýt mzdové nároky zaměstnanců, na které mají ze zákona nárok.³³

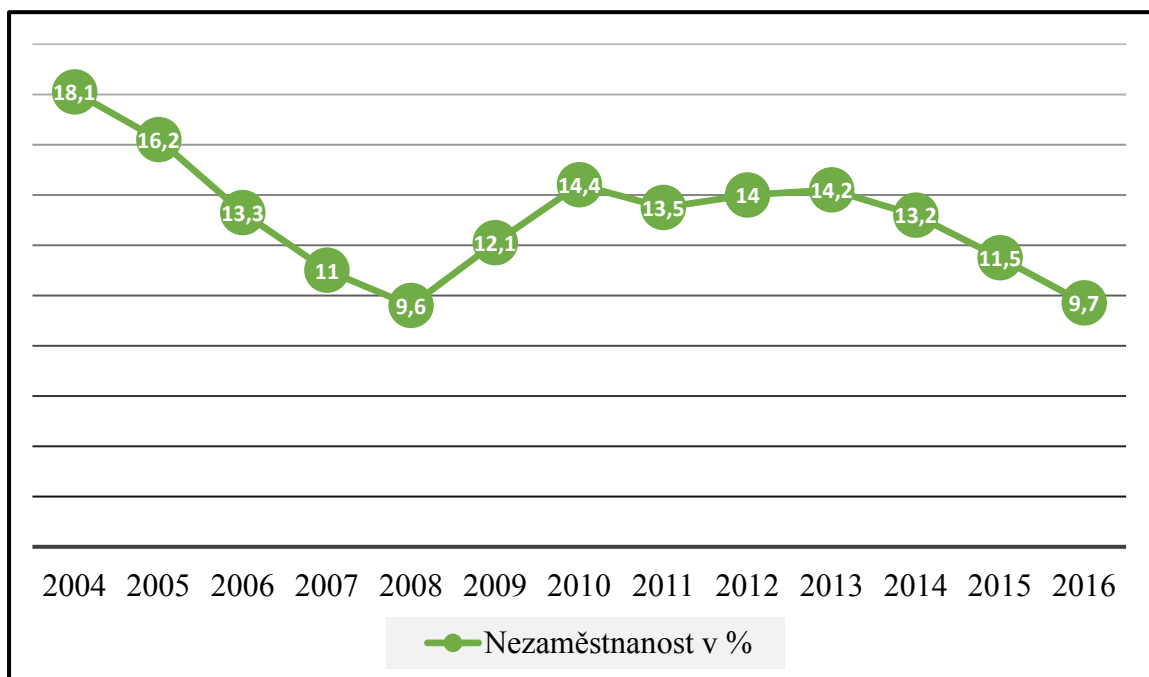
3.5 Pojištění v nezaměstnanosti

Ze základního fondu pojištění v nezaměstnanosti se poskytuje pojištěnci dávka v nezaměstnanosti v případě ztráty příjmu z výdělečné činnosti v důsledku nezaměstnanosti (ztráty pracovního místa, zaměstnání) a představuje tak jeho jediný příjem v tomto období. Nárok na dávku vzniká po splnění všech podmínek ode dne zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání a zaniká po šesti měsících, resp. po čtyřech měsících a skončí tak podpůrné období v nezaměstnanosti. V současné době se míra nezaměstnanosti nachází na nízké úrovni a odpovídá hodnotě z roku 2008, než se začala projevovat celosvětová finanční a ekonomická krize. Podle výsledků Slovenského statistického úřadu současná míra nezaměstnanosti odpovídá 9,7 %. Celkový vývoj nezaměstnanosti za poslední roky je znázorněn v grafu 3.2.

³² § 13 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

³³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR [online]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/socialne-poistenie/garancne-poistenie/>

Graf. 3.2. Vývoj míry nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování dle Statistického úřadu Slovenské republiky

3.6 OSVČ v systému sociálního pojištění

Stejně jako v případě sociálního pojištění v ČR mají OSVČ na Slovensku přesně definované podmínky účasti na sociálním pojištění podle zákona. Musí navíc přispívat i do rezervního fondu solidarity, který tvoří stát. V slovenském systému nerozlišujeme, jestli OSVČ vykonává hlavní nebo vedlejší SVČ, rozhodujícím faktorem pro povinnou účast na nemocenském a důchodové pojištění je výše příjmů nebo výnosů dosažených z podnikání. V následujících kapitolách si vysvětlíme zásadní skutečnosti, které se týkají OSVČ a jejich práv a povinností v systému sociálního pojištění.

Pro účely sociálního pojištění označujeme OSVČ jako fyzickou osobu, která dovršila 18 let a v kalendářním roce rozhodujícím na vznik nebo na trvání povinného nemocenského a povinného důchodového pojištění dosahovala příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti podle zvláštního předpisu.³⁴

Mezi příjmy ze SVČ řadíme podle § 6 zákona o dani z příjmů:

- příjmy ze zemědělské výroby, z lesního a vodního hospodářství,
- příjmy ze živnosti,

³⁴ § 5 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

- příjmy z podnikání vykonávaného podle zvláštních předpisů,
- příjmy společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti.

3.6.1 Povinnosti OSVČ

Po novele zákona o sociálnom poistení už nemusí OSVČ od 1. ledna 2015 provádět jednu hlavní povinnost, kterou v českém systému musí splnit každá OSVČ, a tou je povinné přihlašování a odhlašování z povinného nemocenského a důchodového pojištění. Touto skutečností však přibýly nové povinnosti Sociální pojišťovně, která musí sama obeznámit každého podnikatele o vzniku a zániku pojištění, dále o jeho vyměřovacím základu, o výši pojistného a datu splatnosti pojistného a také mu musí sdělit informace spojené s úhradou pojistného. Některé povinnosti však zůstávají stále v kompetenci podnikatele, které musí splnit do osmi dnů od případné změny. Patří k nim oznámení o přerušení povinného pojištění, změně trvalého bydliště a změně jména či příjmení.³⁵

3.6.2 Účast OSVČ na nemocenském a důchodovém pojištění

Z hlediska chování OSVČ v systému sociálního pojištění se nám může zdát systém trochu jednodušší, protože podmínky pro vznik účasti na nemocenském a důchodovém pojištění jsou pro OSVČ stejné a nemusíme je tedy posuzovat pro každý podsystém pojištění zvlášť. Systém má ale zase svá specifika, které si v další části podrobněji přiblížíme. Jak již bylo v předchozí části uvedeno, nezáleží na tom, jestli budeme vykonávat hlavní nebo vedlejší SVČ, rozhodujícím faktorem pro povinnou účast je výše příjmů nebo výnosů dosažených z podnikání.

Pokud tedy příjem ze SVČ nebo výnos související s podnikáním bude podle § 21 zákona o sociálnom poistení vyšší jak 50 % všeobecného vyměřovacího základu, jehož výše odpovídá 12násobku minimálního měsíčního vyměřovacího základu, (dále jen „MINVZ“), vznikne podnikateli povinnost odvádět dávky do systému nemocenského a důchodového pojištění a zároveň mu vznikne nárok na výplatu dávek ze systému. Tato povinnost vzniká vždy od 1. července kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, za který splnila tuto podmínku.

Pro účely posouzení vzniku účasti si nejprve stanovíme měsíční MINVZ, který dle § 138 odst. 5 zákona o sociálnom poistení je měsíčně nejméně ve výši 50 % jedné dvanáctiny

³⁵ SOCIÁLNA POISŤOVŇA [online]. SP [25. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/szco-vjr/55165s>

všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který dva roky předchází kalendářnímu roku, za který se musí pojistné uhradit. Všeobecný vyměřovací základ pro účely výpočtu měsíčního MINVZ na rok 2017 je stanoven jako 12násobek průměrné měsíční mzdy za rok 2015, která činí 883 EUR. Rozhodná výše MINVZ pro nemocenské a důchodové pojištění stanovené Sociální pojišťovnou na příslušné roky je uvedena v následující tabulce 3.1.

Tab. 3.1 Minimální měsíční vyměřovací základ

Rok	2016	2017
MINVZ	429 EUR (11 592 Kč)	441,50 EUR (11 930 Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (www.socpoist.sk)

Poté co jsme si stanovili MINVZ si definujeme způsob stanovení vyměřovacího základu pro výpočet pojistného, který je pro povinně nemocenské i důchodově pojištěné osoby stejný. **Vyměřovací základ** pro povinně pojištěné OSVČ od 1. července 2017, resp. od 1. října 2017 (v případě, že byla prodloužena lhůta pro podání daňového přiznání) se pro výpočet sociálního pojištění pro rok 2017 rozumí dle § 138 odstavce 2 zákona o sociálním poistení **podíl jedné dvanáctiny základu daně z příjmů fyzických osob** dosažený vykonáváním podnikání a jiné SVČ za rok 2016 (dále jen „dílčí základ daně“), který není snížený o povinné zaplacené odvody na zdravotní a sociální pojištění a upravený o příjmy a výdaje, které se nezahrnují do vyměřovacího základu **a koeficientu 1,486**. Vyměřovací základ pro výpočet nemocenského a důchodového pojištění zaokrouhlujeme na eurocenty dolů. Nyní se na obrázku 3.2 podrobněji podíváme na strukturu výpočtu vyměřovacího základu.

Obr. 3. 2 Výpočet vyměřovacího základu

Položka
Dílčí základ daně
+ zaplacené pojistné na povinné veřejné zdravotní pojištění
+ zaplacené pojistné na povinné nemocenské pojištění
+ zaplacené pojistné na důchodové pojištění
+ zaplacené příspěvky na starobní důchodové spoření, které se platí zároveň s pojistným na starobní pojištění z důchodového pojištění (jestli je OSVČ spořitelem)
+ zaplacené pojistné do rezervního fondu solidarity povinně důchodově pojištěné OSVČ
= Dílčí základ daně + všechny platby na pojistné
÷ 1,486
÷ 12
= Vyměřovací základ pro výpočet pojistného

Zdroj: vlastní zpracování

Pro všechny fondy sociálního pojištění, tedy i pro nemocenské a důchodové pojištění platí stejná výše maximálního měsíčního vyměřovacího základu (dále jen „MAXVZ“), který stanoví pro každý rok Sociální poist'ovna. Jednotlivé hodnoty MAXVZ jsou uvedeny v následující tabulce 3.2.

Tab. 3.2 Maximální měsíční vyměřovací základ

Rok	2016	2017
MAXVZ	4 290 EUR (115 916 Kč)	6 181 EUR (167 011 Kč)

Zdroj: vlastní zpracování

3.6.3 Přerušování povinné účasti na pojištění

Během vykonávání SVČ mohou nastat situace, kdy OSVČ nebude povinná odvádět povinné pojistné. Toto období označuje za tzv. období přerušování či vyloučení, kdy osoby nejsou zatížené platbami pojistného nebo příspěvků do systému. Vznik tohoto období posuzuje Sociální poist'ovna podle podmínek, při kterých dochází k zániku pojištění a konec doby přerušování posuzuje stejně jako vznik těchto pojištění. K hlavním příčinám vzniku období přerušování placení povinného pojistného uvádíme situace, při kterých se OSVČ nachází v období, ve kterém:

- má pozastaveno provozování živnosti, pozastaven výkon činnosti nebo pozastavenou činnost,
- je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody,
- má nárok na rodičovský příspěvek, pokud podle svého prohlášení nevykonává činnost povinně nemocensky pojištěné a důchodově pojištěné OSVČ,
- se jí poskytuje mateřská dávka,
- je uznána za dočasně práce neschopnou nebo má nařízené karanténní opatření,
- trvá dobrovolná vojenská příprava,
- ošetřuje fyzické osoby uvedené v § 39 odst. 1 písm. a) a b) zákona o Sociálním pojištění, přerušení vzniká od 11. dne potřeby osobního a celodenního ošetřování této osoby.³⁶

3.6.4 Sazby pojištění OSVČ

Povinně nemocenské a důchodově pojištěné osoby musí odvádět pomocí systému sociálního pojištění do státního rozpočtu pojistné a příspěvky podle následujících sazeb pojistného:

- na nemocenské pojištění 4,4 % z vyměřovacího základu,
- na starobní pojištění 18 % z vyměřovacího základu, jestliže neodvádí dávky do II. pilíře,
- na starobní pojištění 13,75 % z vyměřovacího základu a na povinné starobní důchodové spoření 4,25 % z vyměřovacího základu, pokud odvádí dávky do II. pilíře,
- na invalidní pojištění 6 % z vyměřovacího základu.

Pojistné musí být připsáno na účet Sociální pojišťovně do 8. dne kalendářního měsíce za předcházející kalendářní měsíc. Jestliže bude pojištění trvat jen po část kalendářního měsíce, je odvedeno pojistné jen za tuto část.

V některých případech může také nastat situace, kdy OSVČ nejsou povinny odvádět do fondu invalidního pojištění uvedenou výši pojistného. Povinné dávky neodvádí důchodově pojištěná osoba po přiznání starobního důchodu nebo předčasného starobního důchodu.

---

³⁶ § 26 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení

Dalším příkladem může být osoba, která pobírá výsluhový důchod podle zvláštního předpisu a dovršila důchodového věku.³⁷

3.6.5 Rezervní fond solidarity

Jako významný ochranný nástroj pro pojištěnce starobního důchodového spoření slouží rezervní fond solidarity. Patří k jednomu z fondů, které vytváří a spravuje Sociálna poisťovňa. Používá se převážně na úhradu škody, které způsobila DSS nebo její depozitář na majetku v důchodových fondech. OSVČ povinně účastné na důchodovém a nemocenském pojištění do fondu odvádí pojistné ve výši 4,75 % z vyměřovacího základu, a to do 8. dne kalendářního měsíce za předcházející kalendářní měsíc na účet Sociálnej poisťovni. Fond je tvořen z následujících složek:

- z pojistného do rezervního fondu solidarity,
- z pokuty, pokud tento zákon nestanoví jinak, a penále,
- z darů, pokud způsob jejich využití není dárcem učen jinak,
- z úroků a ostatních příjmů.³⁸

3.6.6 Zánik účasti na pojištění

Jako rozhodující znak pro posouzení zániku pojištění používáme výši příjmu OSVČ za stanovené období. Povinná účast na nemocenském a důchodovém pojištění OSVČ tedy zaniká 30. června kalendářního roku následujícím po kalendářním roku, za který její příjem podle § 3 odst. 1 písm. b) a odst. 2 a 3 zákona o Sociálním pojištění nebyl vyšší než 12násobek MINVZ.

---

³⁷ SOCIÁLNA POISŤOVŇA [online]. SP [25. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/szco-vjr/55165s>

³⁸ § 167 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

4 Praktická aplikace sociálního pojištění OSVČ na příkladech

V závěrečné kapitole se budeme věnovat praktické aplikaci sociálního pojištění OSVČ na příkladech, tedy samotnému výpočtu sociálního pojištění OSVČ v České a Slovenské republice a následně srovnání pojištění obou států. V první části se podíváme na vývoj minimální a průměrné měsíční mzdy v České a Slovenské republice, která ovlivňuje výši vyměřovacích základů. V další části se budeme zabývat přímo výpočtem důchodového pojištění ve třech specifických případech, a to kdy podnikatel platí pojistné ze svého vypočteného vyměřovacího základu, z MINVZ a z MAXVZ. Také si ukážeme výpočet pojistného u OSVČ vedlejší v ČR. V závěru kapitoly si srovnáme sociální pojištění OSVČ a jednotlivé sociální systémy obou států.

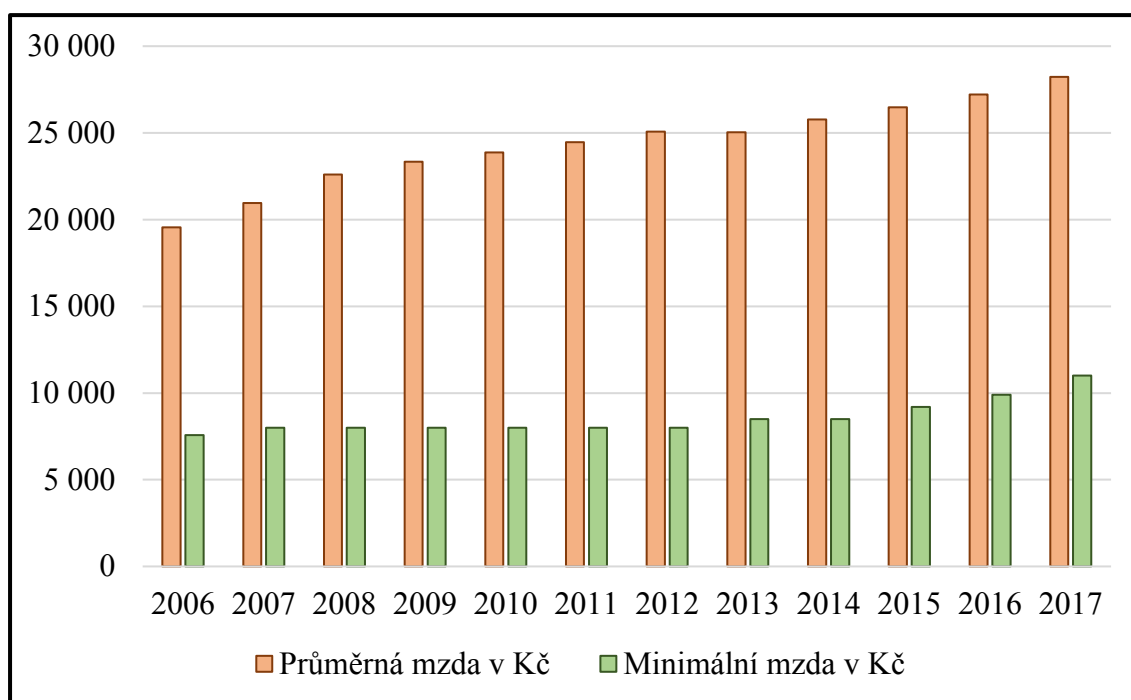
4.1 Vývoj průměrné a minimální měsíční mzdy v České a Slovenské republice

Dříve než přejdeme k samotnému výpočtu sociálního pojištění podíváme se na vývoj průměrné a minimální měsíční mzdy. Výše vyměřovacích základů pro stanovení pojistného se odvíjí od průměrné mzdy, která se postupně v obou zemích každý rok zvyšuje, jak můžeme vidět v grafu 4.1 a 4.2. V roce 2017 průměrná mzda v České republice dosahuje hranici 28 232 Kč, kdežto v Slovenské republice se výše průměrné mzdy očekává kolem 950 EUR (25 669 Kč). Tato situace má za následek zvýšení jak MINVZ, tak i MAXVZ pro výpočet pojistného. Odvody i povinné minimální zálohy se tak každým rokem stále zvyšují. Vlivem zvyšování průměrné mzdy se také každý rok zvyšuje hranice rozhodné částky pro vznik účasti na důchodovém pojištění u OSVČ vedlejší.

Pro porovnání jsme do grafu 4.1 a 4.2 vyznačili i vývoj minimální mzdy, která se v roce 2017 dostala v České republice až na hranici 11 000 Kč a dosáhla tak skoro 40 % průměrné mzdy. Pro srovnání jsme si také zjistili výši Slovenské minimální měsíční mzdy, která oproti České republice během 10 let roste rychleji a v roce 2017 činí 435 EUR (11 754 Kč), dosahuje tedy téměř poloviny průměrné měsíční mzdy. Tato výše minimální mzdy tak má podpořit zaměstnance s nižším příjmem a motivovat je k práci. Zvýšením minimální mzdy se také vláda v obou státech snaží přiblížit Českou i Slovenskou republiku k ostatním státům Evropské unie, kde minimální mzda dosahuje mnohonásobně vyšší hranici.

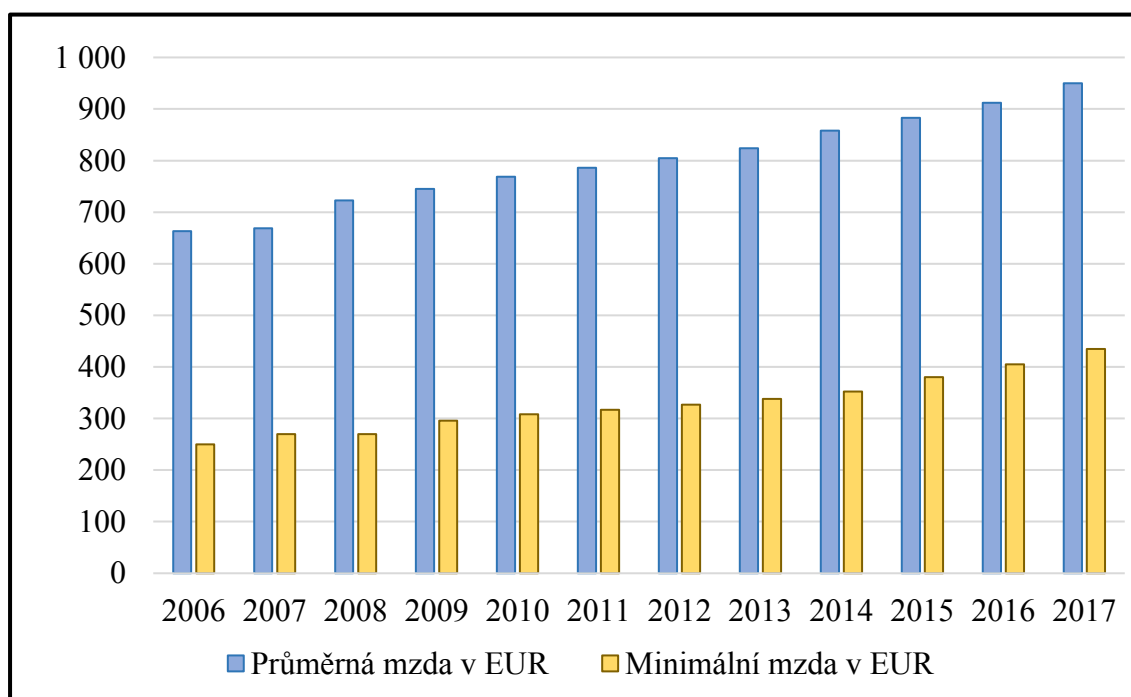

Graf 4.1 Vývoj průměrné a minimální měsíční mzdy v České republice

Zdroj: vlastní zpracování dle (<https://www.czso.cz>)

Graf 4.2 Vývoj průměrné a minimální měsíční mzdy ve Slovenské republice

Zdroj: vlastní zpracování dle (<https://slovak.statistics.sk>)

4.2 Zadání příkladu na sociální pojištění pro Českou republiku

Osoba samostatně výdělečně činná, která podniká na základě živnostenského oprávnění od 1. 1. 2016 vykonávala SVČ hlavní, a to živnost ohlašovací, volnou – Ubytovací služby. Z daňové evidence za rok 2016 vykazovala tyto příjmy a výdaje:

- a) příjmy 1 350 000 Kč a výdaje 900 000 Kč,
- b) příjmy 340 000 Kč a výdaje 460 000 Kč,
- c) příjmy 2 890 000 Kč a výdaje 1 330 000 Kč.

Pro zjednodušení budeme uvažovat, že všechny náklady jsou daňově uznatelné a OSVČ není dobrovolně účastna na nemocenské pojištění. Přehled o příjmech a výdajích za rok 2016 podala v termínu a lhůta pro podání daňového přiznání je do 1. dubna 2017.

4.2.1 Základní povinnosti vyplývající ze zahájení podnikání

Jelikož OSVČ v našem případě podniká na základě živnostenského oprávnění a provozuje živnost ohlašovací, volnou, nemusela splnit žádné další dodatečné podmínky pro provozování této živnosti. Tato živnost vznikla jednoduše dnem ohlášení, a to tedy 1. ledna 2016 u příslušného živnostenského úřadu, který ji následně zapsal do živnostenského rejstříku. OSVČ v ohlášení uvedla základní údaje jako je jméno a příjmení, sídlo, předmět podnikání, místo provozování činnosti a další. Povinností OSVČ je také s vznikem činnosti přihlásit se u příslušného finančního úřadu, který kontroluje její všechny daňové povinnosti, jako je správné vyměření daně a její následné odvedení. V neposlední řadě je povinností OSVČ registrace u příslušné zdravotní pojišťovny.

Z pohledu sociálního pojištění je hlavní povinností OSVČ při zahájení podnikání podat oznámení o zahájení činnosti na tiskopise příslušné OSSZ, a to v našem případě nejpozději do 8. února 2016. Další důležitou povinností je podání Přehledu, které se odvíjí podle lhůty podání daňového přiznání. V našem případě nezpracovává daňové přiznání daňový poradce, proto lhůta pro daňové přiznání bude 1. dubna 2017, a proto Přehled musí podnikatel podat tedy nejpozději do 1. května 2017. Jelikož 1. května je vždy státní svátek, bude lhůta pro podání Přehledu posunuta na nejbližší pracovní den, tedy na 2. května 2017. Dané tiskopisy jsou dostupné na www.cssz.cz a OSVČ je může poslat poštou nebo vyplnit elektronicky. Jelikož OSVČ neuvedla žádné důvody, které by jí řadily mezi OSVČ vedlejší, je

automaticky považována za OSVČ hlavní a od tohoto okamžiku je povinně účastna na důchodovém pojištění.

4.2.2 Stanovení záloh na sociální pojištění na rok 2016

Pro stanovení záloh vycházíme vždy z Přehledu za předcházející rok, který OSVČ předává každý rok OSSZ. V našem případě, ale neznáme výši odvodové povinnosti, protože OSVČ podniká prvním rokem a jelikož je vedena jako OSVČ hlavní, musela platit zálohy během roku 2016 alespoň v minimální výši. Minimální zálohy stanovíme procentní sazbou z MINVZ. V případě že by podnikatel dopředu předpokládal vyšší daňový základ, může si dobrovolně zvýšit výši měsíčních záloh a předejít tak následnému vysokému nedoplatku na pojistném. Náš podnikatel však nad touto možností neuvažoval, proto platil zálohy jen v povinné minimální výši.

Roční minimální zálohy = sazba pojistného v % z ročního MINVZ

Roční minimální zálohy = 29,2 % z 81 024 Kč

Roční minimální zálohy = 23 660 Kč

Měsíční minimální zálohy = 23 660 Kč ÷ 12

Měsíční minimální zálohy = 1 972 Kč

Podnikatel odváděl měsíčně zálohy ve výši 1 972 Kč, které odvedl řádně a v dané výši vždy 15. dne kalendářního měsíce. Celkové zálohy za rok 2016 činily 23 660 Kč.

4.2.3 Výpočet pojistného za rok 2016 a stanovení záloh na rok 2017

a) Osoba samostatně výdělečně činná vykazovala z daňové evidence příjmy ve výši 1 350 000 Kč a výdaje ve výši 900 000 Kč. Přehled o příjmech a výdajích za rok 2016 podala 2. května 2017.

Nejprve si pro zjištění vyměřovacího základu musíme stanovit základ daně, který zjistíme po odečtením výdajů od příjmů.

Základ daně = příjmy – výdaje

Základ daně = 1 350 000 Kč – 900 000 Kč

Základ daně = 450 000 Kč

Jelikož se tato osoba řadí k OSVČ vykonávající hlavní činnost, nemusíme posuzovat, zda bude účastna na důchodovém pojištění, jak už jsme si uvedli výše, bude účastna vždy.

V dalším kroku budeme vycházet ze základu daně a vypočteme si vyměřovací základ, který nám poslouží pro výpočet samotné výše pojistného.

Vyměřovací základ = 50 % z daňového základu

Vyměřovací základ = 50 % z 450 000 Kč

Vyměřovací základ = 225 000 Kč

Podle bodu 2.5.3 víme, že vyměřovací základ pro výpočet pojistného nesmí být nižší než roční MINVZ, musíme si nejprve ověřit, zda splňujeme tuto podmínku.

Vypočtený vyměřovací základ = 225 000 Kč

Roční MINVZ na rok 2016 = 81 024 Kč

Po porovnání obou částek jsme zjistili, že tuto podmínku splňujeme a můžeme tedy vycházet z vyměřovacího základu ve výši 225 000 Kč. MAXVZ pro rok 2016 je stanoven ve výši 1 296 288 Kč. Tato skutečnost dává OSVČ druhou možnost, a to že si výši vyměřovacího základu stanoví sama v rozmezí 225 000 Kč až 1 296 288 Kč. Ve většině případů si ale volí ten nejnižší možný vyměřovací základ, a proto tedy pro další postup bereme v úvahu vyměřovací základ ve výši 225 000 Kč.

Dále si vypočteme výši pojistného, které je OSVČ povinna zaplatit pomocí sazby pojistného ve výši 29,2 % z vyměřovacího základu.

Výše pojistného = sazba pojistného v % z vyměřovacího základu

Výše pojistného = 29,2 % z 225 000 Kč

Výše pojistného = 65 700 Kč

Výše celkového pojistného našemu podnikateli vyšla ve výši 65 700 Kč. Následně musíme porovnat výši odvedených záloh během roku 2016 s celkovou výši pojistného, které je povinen zaplatit. Zjistíme tak, zda podnikateli vznikne přeplatek nebo nedoplatek. Jak již víme odvedené zálohy během roku 2016 byly ve výši 23 660 Kč a celkové pojistné 65 700 Kč, podnikateli tak vznikne nedoplatek, který je povinen doplatit OSSZ.

$$\text{Nedoplatek} = \text{celkové pojistné} - \text{celkové zálohy}$$

$$\text{Nedoplatek} = 65\,700 \text{ Kč} - 23\,660 \text{ Kč}$$

$$\text{Nedoplatek} = 42\,040 \text{ Kč}$$

Doplatek ve výši 42 040 Kč musí podnikatel odvést OSSZ nejpozději do 10. května 2017.

Během roku 2016 platila OSVČ zálohy alespoň v povinné minimální výši, jelikož nebyl k dispozici Přehled z důvodu zahájení činnosti v tomtéž roce. V dalším roce provozování činnosti už bude situace rozdílná, protože máme k dispozici údaje z podaného Přehledu za rok 2016, který podnikatel odevzdal 2. května 2017 příslušné OSSZ.

Znát přesné datum podání Přehledu je důležité, jelikož od toho data se mění výše záloh. První výše změněné zálohy bude tedy splatná v období od 1. do 20. června 2017. Tato výše záloh bude dále platit po celý rok, přesněji do měsíce, ve kterém podá podnikatel Přehled za rok 2017.

Novou výši záloh na rok 2017, kterou bude podnikatel povinen platit, stanovíme tedy jako 1/12 z celkového pojistného zjištěného podle Přehledu za rok 2016.

$$\text{Měsíční zálohy na rok 2017} = 1/12 \text{ z celkového pojistného}$$

$$\text{Měsíční zálohy na rok 2017} = 1/12 \text{ ze } 65\,700 \text{ Kč}$$

$$\text{Měsíční zálohy na rok 2017} = 5\,475 \text{ Kč}$$

Nová výše měsíční zálohy je vyšší než minimální výše zálohy na rok 2017, která je ve výši 2 061 Kč, proto je podnikatel povinen odvádět za každý kalendářní měsíc zálohy ve výši 5 475 Kč.

b) Osoba samostatně výdělečně činná vykazovala z daňové evidence za rok 2016 příjmy ve výši 340 000 Kč a výdaje ve výši 460 000 Kč. Přehled o příjmech a výdajích za rok 2016 podala 2. května 2017.

V tomto případě budeme vycházet ze stejných vzorečků a postupů, které jsme použili pro výpočet pojistného v případě a).

$$\text{Základ daně} = 340\,000 \text{ Kč} - 460\,000 \text{ Kč}$$

$$\text{Základ daně} = -120\,000 \text{ Kč}$$

Jelikož jsme z výpočtu základu daně zjistili, že podnikatel za rok 2016 dosahuje ztráty z podnikání nelze tak brát tento výsledek jako vyměřovací základ. Musíme pro další postup vzít v úvahu MINVZ, ze kterého musí podnikatel odvádět alespoň minimální výši pojistného. Jak již víme z předchozího případu, MINVZ za rok 2016 činí 81 024 Kč. Výši pojistného určíme pomocí sazby 29,2 % z MINVZ.

Výše pojistného = 29,2 % z 81 024 Kč

Výše pojistného = 23 660 Kč

Celková výše pojistného, kterou musí podnikatel i v případě ztráty z podnikání odvést OSSZ je 23 660 Kč. Neboť tato výše pojistného se rovná celkový odvedeným zálohám za rok 2016, nemusí tak podnikatel odvádět žádný doplatek OSSZ.

Celkové pojistné = 23 660 Kč

Celkové zálohy = 23 660 Kč

Protože podnikatel v roce 2016 vykazoval ztrátu z podnikání, musíme na rok 2017 stanovit zálohy alespoň v minimální výši. Zálohy stanovíme procentní sazbou pojistného z MINVZ, který je stanovený na rok 2017.

Roční zálohy na rok 2017 = 29,2 % z MINVZ na rok 2017

Roční zálohy na rok 2017 = 29,2 % z 84 696 Kč

Roční zálohy na rok 2017 = 24 732 Kč

Měsíční zálohy na rok 2017 = 24 732 Kč ÷ 12

Měsíční zálohy na rok 2017 = 2 061 Kč

Nová výše měsíční záloh, kterou je povinen za rok 2017 podnikatel odvádět OSSZ v tomto případě bude ve výši 2 061 Kč. První výše zálohy bude splatná v období od 1. do 20. června 2017.

c) Osoba samostatně výdělečně činná vykazovala z daňové evidence za rok 2016 příjmy ve výši 2 890 000 Kč a výdaje ve výši 1 330 000 Kč. Přehled o příjmech a výdajích za rok 2016 podala 2. května 2017.

V tomto případě budeme vycházet ze stejných vzorečků a postupů, které jsme použili pro výpočet pojistného v případě a).

$$\text{Základ daně} = 2\,890\,000 \text{ Kč} - 1\,330\,000 \text{ Kč}$$

$$\text{Základ daně} = 1\,560\,000 \text{ Kč}$$

Z výpočtu jsme zjistili, že základ daně za rok 2016 činí 1 560 000 Kč. Z bodu 2.5.3 víme, že pro pojistné je stanovena také nejvyšší možná hranice, ze které je povinné pojistné odvádět, ta pro rok 2016 činí 1 296 288 Kč. Jelikož náš vypočtený základ daně přesahuje tuto stanovenou částku, použijeme proto v dalším postupu jako vyměřovací základ částku 1 296 288 Kč. Pojistné tedy stanovíme pomocí sazby 29,2 % z MAXVZ pro rok 2016.

$$\text{Výše pojistného} = 29,2 \% \text{ z } 1\,296\,288 \text{ Kč}$$

$$\text{Výše pojistného} = 378\,517 \text{ Kč}$$

Za rok 2016 musí podnikatel odvést pojistné v celkové výši 378 517 Kč příslušné OSSZ. Pro zjištění přeplatku nebo nedoplatku, musíme porovnat výši odvedených záloh za rok 2016 s celkovou výší pojistného. Po porovnání obou částek zjistíme že nám vznikne značně vysoký nedoplatek.

$$\text{Nedoplatek} = 378\,517 \text{ Kč} - 23\,660 \text{ Kč}$$

$$\text{Nedoplatek} = 354\,857 \text{ Kč}$$

Doplatek ve výši 354 857 Kč, musí podnikatel odvést na účet příslušné OSSZ do 10. května 2017. Jestliže by podnikatel předpokládal takto vysoké příjmy, bylo by pro něj výhodné zvýšit měsíční zálohy, aby předešel takto vysokému doplatku na pojistném.

Během roku 2016 platila OSVČ zálohy v povinné minimální výši, jelikož nebyl k dispozici Přehled z důvodu zahájení činnosti v tomtéž roce. V roce 2017 však podnikatel odevzdal Přehled příslušné OSSZ, a proto můžeme stanovit zálohy na rok 2017.

Měsíční zálohy na rok 2017 = 1/12 z celkového pojistného

Měsíční zálohy na rok 2017 = 1/12 z 378 517 Kč

Měsíční zálohy na rok 2017 = 31 544 Kč

Nová výše měsíční zálohy, kterou je podnikatel povinen za jednotlivé kalendářní měsíce během roku 2017 odvádět OSSZ, činí 31 544 Kč. První záloha bude splatná v rozmezí od 1. do 20. června 2017.

4.2.4 Daňový dopad sociálního pojištění

V našem případě podnikatel vede daňovou evidenci podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ze které zjišťuje základ daně. Platba pojistného na sociální pojištění bude v daňové evidenci podnikatel evidovat jako výdaj nedaňový, nebude tak snižovat základ daně. Případný přijatý přeplatek na sociální pojištění bude podnikatel evidovat jako příjem nedaňový, který také nevstupuje do základu daně.

Pokud by se podnikatel rozhodl vést účetnictví podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zálohy zaplacené během roku nebudou pro něj nákladem. Nákladem se stane až pojistné, které zjistíme z podaného Přehledu o příjmech a výdajích, kdy toto pojistné bude nedaňovým nákladem a bude zaúčtováno na účet 526 – Sociální náklady individuálního podnikatele.

4.3 Zadání příkladu na důchodového pojištění pro Českou republiku OSVČ vedlejší

Osoba samostatně výdělečně činná po celý rok vykonávala samostatnou výdělečnou činnost a zároveň byla studentem vysoké školy ve věku 23 let. Přehled o příjmech a výdajích podala 15. ledna 2017. Za rok 2016 její základ daně z podaného Přehledu činil 72 000 Kč. Během roku 2016 zaplatila na zálohách 15 540 Kč. Není dobrovolně přihlášena k nemocenskému pojištění.

Jelikož OSVČ současně s vykonáváním SVČ je studentem vysoké školy a dosahuje věku do 26 let, splňuje tak podmínku pro zařazení mezi OSVČ vedlejší. Tuto skutečnost musí zaznačit vždy do Přehledu, aby byla OSSZ považována za OSVČ vedlejší a nevznikly jí tak případné nedoplatky nebo penále.

U OSVČ vedlejší musíme nejprve zjistit, jestli její základ daně přesahuje rozhodnou částku pro vznik účasti na důchodovém pojištění. Na rok 2016 činí tato částka 2,4násobek průměrné měsíční mzdy za rok 2016.

$$\text{Rozhodná částka} = \text{průměrná mzda za rok 2016} \times 2,4$$

$$\text{Rozhodná částka} = 27\,006 \text{ Kč} \times 2,4$$

$$\text{Rozhodná částka} = 64\,815 \text{ Kč}$$

Z výpočtu jsme zjistili, že OSVČ splnila podmínku pro vznik účasti na pojištění, protože její základ daně ve výši 72 000 Kč přesahuje rozhodnou částku, která pro rok 2016 činí 64 815 Kč.

Pro výpočet pojistného musíme zjistit výši vyměřovacího základu, který zjistíme snížením základu daně o polovinu.

$$\text{Vyměřovací základ} = 50 \% \text{ ze základu daně}$$

$$\text{Vyměřovací základ} = 50 \% \text{ ze } 72\,000 \text{ Kč}$$

$$\text{Vyměřovací základ} = 36\,000 \text{ Kč}$$

Výše vyměřovacího základu je vyšší než stanovený MINVZ pro OSVČ vedlejší, který na rok 2016 činí 32 412 Kč, proto bude podnikatel pro výpočet pojistného vycházet z vyměřovacího základu ve výši 36 000 Kč. Pojistné vypočte příslušnou procentní sazbou z vyměřovacího základu.

Výše pojistného = 29,2 % z vyměřovacího základu

Výše pojistného = 29,2 % z 36 000 Kč

Výše pojistného = 10 512 Kč

Za kalendářní rok 2016 musí podnikatel odvést OSSZ celkové pojistné ve výši 10 512 Kč. Tuto částku musíme porovnat se zaplacenými zálohami během roku 2016, které v souhrnu činily 15 540 Kč. Po porovnání těchto částek zjistíme, že podnikatel na zálohách zaplatil více, proto vznikne přeplatek.

Přeplatek = celkové zálohy – celkové pojistné

Přeplatek = 15 540 Kč – 10 512 Kč

Přeplatek = 5 028 Kč

Podnikateli vznikl přeplatek ve výši 5 028 Kč, o který může požádat OSSZ. Jako podklad pro žádost o vrácení přeplatku na pojistném se pokládá podání Přehledu, z kterého je patrné, že výše záloh je vyšší než celkové pojistné za rok 2016. Tento přeplatek vrátí OSSZ podnikateli do jednoho měsíce od jeho zjištění.

Jelikož výše zjištěného pojistného je nižší než zálohy, může OSVČ na rok 2017 platit nižší zálohy než v předchozím roce. Zálohy stanoví jako 1/12 z celkového pojistného za rok 2016.

Nová výše záloh = 1/12 z 10 512 Kč

Nová výše záloh = 876 Kč

Za rok 2017 bude OSVČ platit za jednotlivé kalendářní měsíce zálohy na pojistné ve výši 876 Kč. Protože podnikatel podal Přehled 15. ledna 2017, bude se výše záloh měnit už v lednu. První záloha za leden tak bude splatná v období od 1. do 20. února 2017.

4.4 Zadání příkladu na sociální pojištění pro Slovenskou republiku

Osoba samostatně výdělečně činná, která podniká na základě živnostenského podnikání od 1. 1. 2016 vykonávala SVČ, a to živnost volnou – Výroba bytových doplňků. Vykazovala z jednoduchého účetnictví za rok 2016 tyto příjmy a výdaje:

- a) příjmy 64 770 EUR (1 750 086 Kč) a výdaje 41 450 EUR (1 119 979 Kč),
- b) příjmy 23 320 EUR (630 107 Kč) a výdaje 30 000 EUR (810 600 Kč),
- c) příjmy 159 890 EUR (4 320 228 Kč) a výdaje 49 220 EUR (1 329 925 Kč).

Pro zjednodušení budeme uvažovat, že všechny náklady jsou daňově uznatelné.

4.4.1 Základní povinnosti vyplývající ze zahájení činnosti

I v tomto případě stačí podnikateli, který provozuje živnost volnou k zahájení činnosti splnit jen všeobecné podmínky a nemusí tak mít žádnou další odbornou způsobilost nebo praxi. Při zahájení podnikání na Slovensku musí OSVČ splnit obdobné podmínky jako v České republice. Zahájení živnosti musí podnikatel ohlásit příslušnému živnostenskému úřadu, který se nachází v okolí jeho trvalého bydliště. V ohlášení musí být uvedeny základní informace o podnikateli, k těm patří jméno a příjmení, bydliště, dále obchodní jméno, předmět činnosti, místo provozování činnosti a další. Po vyplnění všech údajů a následném odevzdání ohlášení, podnikatel od živnostenského úřadu obdrží osvědčení o živnostenském oprávnění nejpozději do tří pracovních dnů. Následně podle získaných údajů jej živnostenský úřad zapíše do živnostenského registru. Další povinností OSVČ je přihlásit se k příslušnému daňovému úřadu, který bude provádět správu a kontrolu jeho daňových povinností. V poslední řadě se musí podnikatel přihlásit u zdravotní pojišťovny a odvádět povinnou výši pojistného.

Odlišné podmínky vznikají až z pohledu sociálního pojištění, kdy podnikatel není povinen oznámit Sociální pojišťovně zahájení činnosti. Sociálna poisťovňa musí sama sdělit, od kdy vzniká OSVČ povinná účast na důchodovém a nemocenském pojištění, dále ji musí seznámit s výši vyměřovacího základu, výši pojistného a s lhůtou, do které musí uhradit vyměřené pojistné.

4.4.2 Vznik účasti na důchodovém a nemocenském pojištění

V Slovenském systému sociálního pojištění, jak jsem si již uvedl, se nepoužívá rozlišení na OSVČ hlavní a vedlejší. Vznik účasti se posuzuje podle výše dosažených příjmů z předchozí roku ze samostatné výdělečné činnosti. Jestliže příjmy budou vyšší jak 12násobek měsíčního MINVZ, který je na rok 2017 stanoven ve výši 441,50 EUR (11 929 Kč), podnikateli vznikne povinná účast na důchodovém pojištění. Proto tedy než přejdeme k samotnému výpočtu pojistného musíme si ověřit, zda náš podnikatel ve všech třech případech splňuje tuto podmínku a bude povinen odvádět pojistné.

$$\text{Rozhodná částka} = \text{měsíční MINVZ na rok 2017} \times 12$$

$$\text{Rozhodná částka} = 441,50 \text{ EUR} \times 12$$

$$\text{Rozhodná částka} = 5\,298 \text{ EUR}$$

Jelikož rozhodná částka pro posouzení účasti na pojištění na rok 2017 činí 5 298 EUR (143 148 Kč) a výše příjmů ve všech třech případech překračuje tuto hranici, podnikateli tak tímto vzniká povinná účast na důchodovém a nemocenském pojištění. Účast na pojištění podnikateli vzniká od 1. července 2017 a trvá do 30. června následujícího roku. Další trvání účasti na pojištění se bude podnikateli posuzovat podle dosažených příjmů za rok 2017.

4.4.3 Výpočet pojistného pro rok 2017

a) Osoba samostatně výdělečně činná vykazovala během roku 2016 příjmy ve výši 64 770 EUR a výdaje ve výši 41 450 EUR.

Pro výpočet pojistného si musíme nejprve určit základ daně, který zjistíme odečtením výdajů od dosažených příjmů. Tento dílčí základ daně musíme dále zvýšit o zaplacené pojistné za předchozí rok. Jelikož podnikatel zahájil činnost a nebyl účasten na pojištění, nemůže tak dílčí základ daně navýšit o tyto částky. Budeme tak vycházet jen z vypočteného dílčího základu daně.

$$\text{Základ daně} = (\text{příjmy} - \text{výdaje}) + \text{zaplacené pojistné}$$

$$\text{Základ daně} = 64\,770 \text{ EUR} - 41\,450 \text{ EUR}$$

$$\text{Základ daně} = 23\,320 \text{ EUR}$$

Po zjištění základu daně si můžeme určit roční vyměřovací základ pro výpočet pojistného, který zjistíme jako podíl vypočteného základu daně a stanoveného koeficientu 1,486. Měsíční vyměřovací základ stanovíme jako 1/12 z ročního vyměřovacího základu.

$$\text{Roční vyměřovací základ} = 23\,320 \text{ EUR} \div 1,486$$

$$\text{Roční vyměřovací základ} = 15\,693,13 \text{ EUR}$$

$$\text{Měsíční vyměřovací základ} = 15\,693,13 \text{ EUR} \div 12$$

$$\text{Měsíční vyměřovací základ} = 1\,307,76 \text{ EUR}$$

Nyní si z vyměřovacího základu můžeme určit výši pojistného. Jelikož podnikatel nebyl přihlášen do II. pilíře důchodového pojištění, nebude tak odvádět pojistné do DDS. Jeho sazba na starobní pojištění bude činit 18 % z vyměřovacího základu. Dále z vyměřovacího základu odvádí 6 % na invalidní pojištění, 4,4 % na nemocenské pojištění a 4,75 % do rezervního fondu solidarity. Celkem tedy musí odvést pojistné ve výši 33,15 % z vyměřovacího základu. Jelikož budeme počítat pojistné na jednotlivé kalendářní měsíce, budeme vycházet z měsíčního vyměřovacího základu.

$$\text{Starobní pojištění} = 18 \% \text{ z } 1\,307,76 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše starobního pojištění} = 235,39 \text{ EUR}$$

$$\text{Invalidní pojištění} = 6 \% \text{ z } 1\,307,76 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše invalidního pojištění} = 78,46 \text{ EUR}$$

$$\text{Nemocenské pojištění} = 4,4 \% \text{ z } 1\,307,76 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše nemocenské pojištění} = 57,54 \text{ EUR}$$

$$\text{Rezervní fond solidarity} = 4,75 \% \text{ z } 1\,307,76 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše odvodů do rezervního fondu solidarity} = 62,11 \text{ EUR}$$

$$\text{Celková výše měsíčního pojištění} = 433,50 \text{ EUR}$$

Podnikatel bude měsíčně odvádět pojistné ve výši 433,50 EUR (11 714 Kč). Pojistné musí být vždy zapláceno do 8. dne následujícího kalendářního měsíce, proto první splátku bude podnikatel povinen odvést do 8. srpna 2017.

b) Osoba samostatně výdělečně činná vykazovala během roku 2016 příjmy ve výši 23 320 EUR a výdaje ve výši 30 000 EUR.

V tomto případě budeme vycházet ze stejných vzorců a postupů jako v případě a).

V první kroku si stanovíme opět základ daně, který zjistíme odečtením výdajů od dosažených příjmů.

$$\text{Základ daně} = 23\,320 \text{ EUR} - 30\,000 \text{ EUR}$$

$$\text{Základ daně} = - 6\,680 \text{ EUR}$$

Jelikož nám v tomto případě vyšla ztráta z podnikání ve výši 6 680 EUR (180 494 Kč), budeme pro výpočet pojistného používat měsíční MINVZ, který je pro rok 2017 stanovený ve výši 441,50 EUR. Sazby pojistného budou stejné jako v případě a).

$$\text{Starobní pojištění} = 18 \% \text{ z } 441,50 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše starobního pojištění} = 79,47 \text{ EUR}$$

$$\text{Invalidní pojištění} = 6 \% \text{ z } 441,50 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše invalidního pojištění} = 26,49 \text{ EUR}$$

$$\text{Nemocenské pojištění} = 4,4 \% \text{ z } 441,50 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše nemocenského pojištění} = 19,42 \text{ EUR}$$

$$\text{Rezervní fond solidarity} = 4,75 \% \text{ z } 441,50 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše odvodů do rezervního fondu solidarity} = 20,97 \text{ EUR}$$

$$\text{Celková výše měsíčního pojištění} = 146,35 \text{ EUR}$$

Podnikatel i v případě ztráty z podnikání musí platit pojistné alespoň v měsíční minimální výši 146,35 EUR (3 955 Kč). První splátku pojistného musí podnikatel odvést Sociálnej poisťovni nejpozději do 8. srpna 2017.

c) Osoba samostatně výdělečně činná vykazovala během roku 2016 příjmy ve výši 159 890 EUR a výdaje ve výši 49 220 EUR.

V tomto případě budeme vycházet ze stejných vzorců a postupů jako v případě a).

Pro výpočet pojistného si opět stanovíme základ daně a z něj si vypočteme vyměřovací základ.

$$\text{Základ daně} = 159\,890 \text{ EUR} - 49\,220 \text{ EUR}$$

$$\text{Základ daně} = 110\,670 \text{ EUR}$$

$$\text{Měsíční vyměřovací základ} = (110\,670 \text{ EUR} \div 1.486) \div 12$$

$$\text{Měsíční vyměřovací základ} = 6\,206,25 \text{ EUR}$$

Měsíční vyměřovací základ pro výpočet pojistného činí 6 206,25 EUR (167 693 Kč). Jelikož podnikatel dosáhl během roku 2016 vysokého základu daně a následně vypočtený měsíční vyměřovací základ převyšuje měsíční MAXVZ, který na rok 2017 činí 6 181 EUR (167 011 Kč), bude proto podnikatel pro výpočet pojistného vycházet z měsíčního MAXVZ. Pro výpočet pojistného použijeme stejné sazby jako v případě a).

$$\text{Starobní pojištění} = 18 \% \text{ z } 6\,181 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše starobního pojištění} = 1\,112,58 \text{ EUR}$$

$$\text{Invalidní pojištění} = 6 \% \text{ z } 6\,181 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše invalidního pojištění} = 370,86 \text{ EUR}$$

$$\text{Nemocenské pojištění} = 4,4 \% \text{ z } 6\,181 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše nemocenského pojištění} = 271,96 \text{ EUR}$$

$$\text{Rezervní fond solidarity} = 4,75 \% \text{ z } 6\,181 \text{ EUR}$$

$$\text{Výše odvodů do rezervního fondu solidarity} = 293,59 \text{ EUR}$$

$$\text{Celková výše měsíčního pojištění} = 2\,048,99 \text{ EUR}$$

Pojistné ve výši 2 048,99 EUR (55 364 Kč) bude podnikatel měsíčně odvádět Sociálnej poisťovni vždy do 8. dne následujícího kalendářního měsíce. První splátku pojistného tedy podnikatel musí odvést do 8. srpna 2017.

4.5 Srovnání sociálního pojištění OSVČ v České a Slovenské republice

V této podkapitole se budeme zabývat srovnáním sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných. Postup výpočtu sociálního pojištění OSVČ v České republice není nijak zvláště obtížný. Nejprve se určí základ daně, který se sníží o polovinu a z této hodnoty se vypočtou jednotlivé částky pojistného pomocí příslušných sazeb.

V případě Slovenské republiky je výpočet poněkud složitější, jelikož vypočtený základ daně si musí OSVČ navýšit o zaplacené pojistné a následně podělit koeficientem 1,486. Z tohoto vyměřovacího základu se potom příslušnou sazbou vypočte výše pojistného.

Jeden z hlavních rozdílů plyne z posuzování účasti na pojištění. V sociálním systému České republiky rozlišujeme OSVČ hlavní a vedlejší, kdy v případě OSVČ hlavní účast na pojištění vzniká v momentě zahájení samostatné výdělečné činnosti, kdežto u OSVČ vedlejší musíme nejdřív ověřit, zda její základ daně dosahuje rozhodné částky, která představuje podmínku pro vznik účasti na pojištění.

Ve Slovenském sociálním systému neexistuje rozlišení na OSVČ hlavní nebo vedlejší. Účast v systému se posuzuje podle dosažených příjmů z podnikání. Pokud tedy příjmy přesáhnou stanovenou částku, která pro rok 2017 činí 5 298 EUR (143 152 Kč), vznikne OSVČ povinná účast na pojištění.

Další rozdíl plyne z hlediska nemocenského pojištění, jelikož v České republice je účast na nemocenském pojištění zcela dobrovolná. V případě Slovenské republiky musíme zase porovnat dosažené příjmy s hranicí 5 298 EUR. V okamžiku překročení této hranice vzniká OSVČ povinná účast na nemocenském pojištění.

Odlišný způsob vzniká také z hlediska samotného placení pojistného a stanovení záloh. V České republice se u OSVČ hlavní hned v roce zahájení podnikání setkáme s okamžitým vyměřením alespoň minimálních záloh na pojistné, které musíme měsíčně odvádět. Poté z podaného Přehledu zjistíme příslušný základ daně, z kterého vypočteme celkové pojistné a po porovnání se zaplacenými zálohami zjistíme, zda nám vznikne přeplatek nebo nedoplatek. Při tomto srovnání také zjistíme, zda na další rok musíme zvýšit zálohy nebo je stačí nadále platit alespoň v minimální výši.

V případě Slovenského systému nemusí OSVČ platit žádné zálohy ani pojistné v roce, kdy zahájila činnost, tímto jí tak nevznikají žádné sociální náklady. Tato povinnost vzniká až

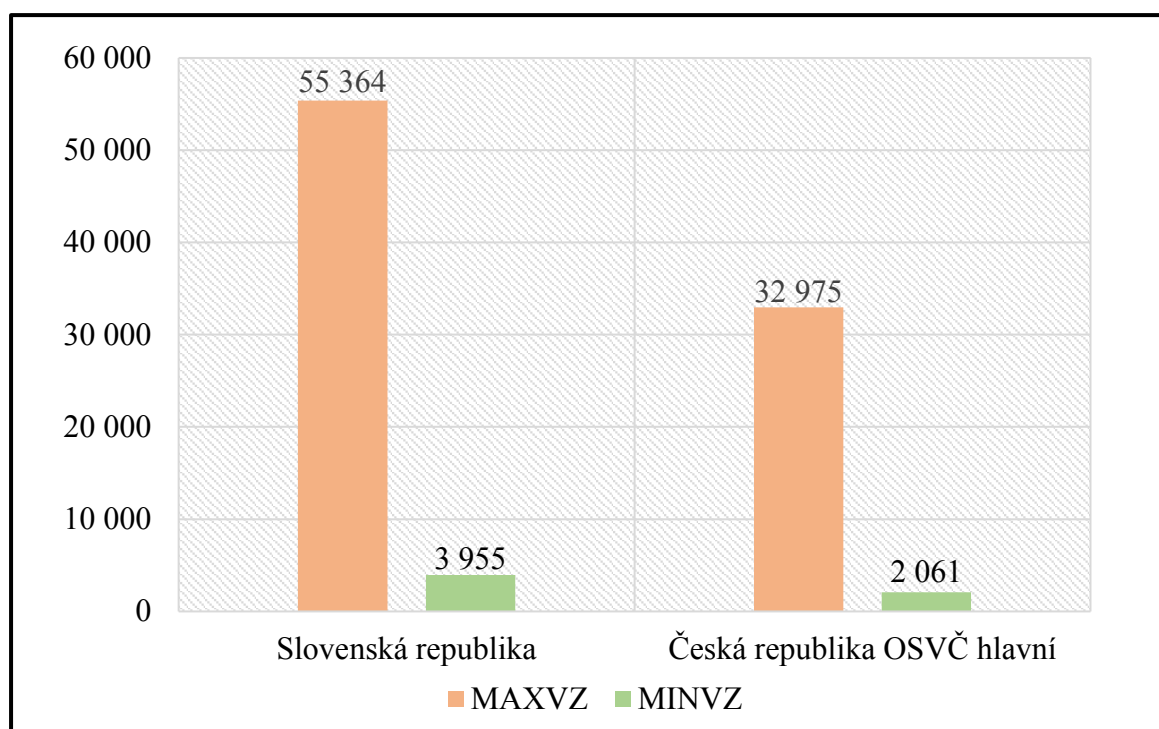
následující rok od 1. července, ale jen pod podmínkou, že celkové dosažené příjmy z podnikání překročí 12násobek MINVZ stanovený na příslušný rok. Pokud tedy tuto podmínku splní, vypočte si příslušnou výši pojistného a tu pak odvádí za jednotlivé kalendářní měsíce až do 30. června následujícího roku. Poté si musí zase ověřit, zda její příjmy v dalším roce přesáhly stanovenou částku a účast na pojištění bude stále trvat nebo zanikne.

Odlišnou úlohu mají podnikatelé také při samotném zahájení podnikatelské činnosti. Při zahájení podnikání vzniká více administrativních povinností a zařizování na straně českého podnikatele, který musí všechny příslušné tiskopisy sám odevzdat ve stanovených termínech OSSZ. V Slovenské republice jsou veškeré povinnosti přenechány na Sociálnej poisťovni, která musí obeznámit podnikatele se všemi vzniklými skutečnostmi.

Na základě praktických příkladů jsme zjistili, že jestliže podnikatel dosahuje ztráty z podnikání musí, odvádět v obou státech alespoň povinnou minimální výši pojistného z MINVZ. Také v situaci, kdy je podnikateli vypočten vyšší vyměřovací základ, který přesahuje MAXVZ, stačí když pojistné odvádí ze stanoveného MAXVZ.

Pro zjištění, ve kterém státě je OSVČ zatížena vyššími odvody, jsme si do grafu 4.3 vyznačili povinné měsíční odvody za rok 2017 z MINVZ a MAXVZ. Z údajů je patrné, že vyššími povinnými měsíčními odvody je zatížen podnikatel ve Slovenské republice, jelikož z MINVZ odvádí o 1 894 Kč více a z MAXVZ odvádí o 22 389 Kč více než OSVČ hlavní v České republice. Převážně je to způsobeno vyššími vyměřovacími základy a také povinnou účastí na nemocenském pojištění. Také výše procentní sazby je vyšší než v ČR a činí 33,15 % včetně nemocenského pojištění. V případě České republiky je povinná procentní sazba 29,2 % bez nemocenského pojištění, které je pro OSVČ dobrovolné.

Graf. 4.3 Výše měsíčních odvodů za rok 2017 z MAXVZ a MINVZ v Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.6 Srovnání sociálních systémů v České a Slovenské republice

V České republice máme systém sociálního pojištění složený z tří podsystemů, a to z nemocenského pojištění, z důchodového pojištění a z příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Slovenský systém sociálního pojištění má větší rozsah a zahrnuje pět pojistných podsystemů. Obdobně jako v České republice obsahuje důchodové pojištění, nemocenské pojištění, pojištění v nezaměstnanosti a dále je rozšířen o dva další podsystemy. Navíc tedy obsahuje úrazové a garanční pojištění. Úrazové pojištění chrání zejména zaměstnavatele v případě, že si zaměstnanec způsobí pracovní úraz. Toto pojištění v České republice je řešeno přes pojišťovnu Kooperativu, a. s., Vienna Insurance Group, které musí zaměstnavatel odvádět povinné zákonné pojištění. Pojištění vzniká od prvního dne, kdy zaměstnavatel uzavřel první pracovněprávní vztah. Z tohoto pojištění je následně vyplácena zaměstnanci škoda na zdraví nebo škoda, která vznikla v důsledku pracovního úrazu a nemoci z povolání. Zaměstnanci tak z pojištění může být vyplacena náhrada na ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti, náhrada na vynaložené náklady na léčení nebo bolestné. Garanční pojištění poskytuje ochranu zaměstnancům, v případě že zaměstnavatel nebude mít dostatek peněžních prostředků na pokrytí výdajů spojených s odměňováním a zaplacením příspěvků na důchodové spoření svým zaměstnancům. V České republice je garanční

pojištění přímo řešeno zákonem č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Zákon zejména ochraňuje mzdové nároky zaměstnance, které mu zaměstnavatel ve stanovené lhůtě nevyplatil z důvodu jeho platební neschopnosti.

K dalšímu pojištění, který mají obě země ve svém systému začleněné se řadí důchodové pojištění, které patří v obou zemích k jednomu z nejdůležitějších pojistných systémů vůbec. V České republice tvoří současný důchodový systém jen dva pilíře, jelikož třípilířový systém byl pro malý zájem zrušen. Tvoří ho tedy důchodové pojištění a doplňkové penzijní spoření. Důchodové pojištění patří k povinnému pilíři. Doplňkové spoření je pro všechny občany dobrovolné a je zhodnoceno státním příspěvkem a v některých případech i příspěvkem od zaměstnavatele. Ve Slovenské republice je důchodový systém tvořen třemi pilíři, ke kterým patří důchodové pojištění, starobní důchodové spoření a doplňkové důchodové spoření. Důchodové pojištění ve Slovenské republice se ještě dále rozlišuje na starobní a invalidní pojištění, na které poplatníci odvádí pojistné rozdílnými sazbami. Navíc Slovenský důchodový systém obsahuje druhý pilíř starobní důchodové spoření, který mohou pojištěnci využít také dobrovolně. Výhodou tohoto pilíře je, že sazba pojistného se nezvýší, ale jen rozloží a naspořené peníze nepřechází do majetku státu. Důchodové systémy obou zemí se odlišují také v podmínkách pro přiznání nároku na výplatu důchodu. V obou státech musí být dosaženo příslušného důchodového věku a doby pojištění. Odlišné podmínky ale nastávají v době pojištění, kdy v České republice musí po roce 2018 pojištěnci mít splněnou alespoň 35 let dobu pojištění, kdežto v případě Slovenské republiky je doba pojištění o hodně kratší a je stanovena jen na 15 let.

Český i Slovenský sociální systém zahrnuje také nemocenské pojištění a pojištění v nezaměstnanosti. Tyto podsystémy jsou v obou zemích podobné a nějak zvláště se neodlišují.

5 Závěr

Sociální pojištění je nedílnou součástí života každého občana a pomáhá mu zajistit přijatelnou životní úroveň pomocí vyplácených dávek. Hlavním úkolem sociálního systému je přerozdělit finanční prostředky od vysoce příjmových osob k osobám, které dosahují nižšího příjmu nebo se ocitly v nežádoucí životní situaci, kterou bez pomoci státu nedokážou samy překonat. Sociální pojištění je jedním z pilířů systému sociálního zabezpečení. Dále se rozděluje na propojené subsystémy, které se samostatně zabývají jednotlivými oblastmi sociálního pojištění a zajišťují větší přehlednost v celém systému.

Cílem bakalářské práce bylo nejprve charakterizovat celkový systém sociálního pojištění v České a Slovenské republice. V případě obou států jsme popsali jednotlivé subsystémy pojištění a jednotlivé dávky z nich vyplácené. Na základě získaných poznatků jsme zjistili, že sociální systém Slovenské republiky je soustředěn na širší oblast pojistných událostí než v České republice, a navíc tedy obsahuje garanční a úrazové pojištění.

K největšímu a nekomplikovanějšímu subsystému v případě obou zemí patří důchodové pojištění, které svým rozsahem tvoří největší část příjmů, ale na druhé straně také výdajů z veřejných rozpočtů. Ve Slovenské republice je zaveden třípilířový důchodový systém, kde první pilíř je povinný a zbylé dva jsou dobrovolné. Výhodou tohoto systému je účast v druhém pilíři, kde se naspořené finanční prostředky rozdělují na dvě části a celková naspořená částka tak nepropadne státu, proto tento pilíř bývá ve většině případů využíván. V České republice v poslední době došlo v důchodovém systému k několika inovacím, kdy v roce 2013 byl zaveden nový třípilířový systém, který byl následně od roku 2016 zrušen z důvodu malého zájmu pojištěnců. Současně je systém založen na dvou pilířích, kdy jeden je povinný a druhý dobrovolný.

Hlavním tématem bakalářské práce bylo ovšem podrobněji analyzovat práva a povinnosti, které vznikají osobám samostatně výdělečně činným z pohledu sociálního pojištění v České a Slovenské republice, zhodnotit také jednotlivé podmínky účasti na pojištění, které se v obou státech podstatně liší.

V českém sociálním systému existuje rozlišení na OSVČ hlavní a vedlejší, kdežto v případě Slovenské republiky k tomu rozlišení nedochází a účast se posuzuje přímo podle dosažených příjmů. Také OSVČ ve Slovenské republice po splnění podmínek je povinně účastna na nemocenském a důchodovém pojištění, zatímco OSVČ v České republice vzniká povinná účast jen na důchodovém pojištění. Dále jsme získané poznatky z teoretické části

aplikovali v poslední kapitole na praktických příkladech, kde jsme se zabývali povinnostmi, které musí OSVČ z pohledu sociálního pojištění splnit v případě zahájení podnikání a jak vysoké odvody na pojistném jí z vyměřeného základu daně vzniknou.

Při zahájení podnikání větší administrativní úkoly vznikají zejména na straně českého podnikatele, kdežto v případě Slovenské republiky jsou všechny povinnosti přenechány přímo na orgánech sociálního pojištění. V obou státech jsou také pro účely vyměření sociálních odvodů stanoveny minimální a maximální vyměřovací základy, kterými se podnikatel v určitých situacích musí řídit. Pomocí těchto vyměřovacích základů a jednotlivých sazeb pojištění jsme zjistili, že OSVČ ve Slovenské republice je zatížena vyššími měsíčními sociálními náklady. Důvodem vyšších sociálních odvodů je povinná účast na nemocenském pojištění a vyšší stanovená hranice vyměřovacích základů.

Z výše uvedeného vyplývá, že každý stát má svůj sociální systém, kterým se snaží zabezpečit své občany a osoby samostatně výdělečně činné mají v obou státech své specifické podmínky.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9.

DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

KOLEKTIV AUTORŮ, *Abeceda mzdové účetní*. 26. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-990-8

KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k 1. 1. 2011*. 12. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3616-7

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13. vyd. Praha: 1. VOX, 2016. 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 151 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Zákon o nemocenském pojištění s komentářem a příklady od 1. 1. 2016*. 9. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-993-9.

Právní předpisy

Zákon č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenské pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 461/2003 Z. z., zákon o sociálním poistení

Zákon č. 595/2003 Z. z., zákon o dani z příjmů

Opatrenie č. 269/2016 Z. z., Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky o úprave dôchodkového veku a referenčného veku na rok 2017

Elektronické zdroje

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. [online]. ČSSZ [10. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ: *Příručka OSVČ pro oblast sociálního zabezpečení 2016* [online]. ČSSZ [5. 1. 2017]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/AB7663A4-4D6C-489C-8349-3B1CD489CD51/0/osvc_2016.pdf

DŮCHODOVÁ REFORMA.CZ [online]. [28. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplňkove-penzijni-sporeni/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. [online]. MPSV [20. 1. 2017]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/23671/3a_Koncepce_MPSV.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR [online]. MPSVR SR [25. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/socialne-poistenie/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR [online]. MPSVR SR [25. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/socialne-poistenie/garancne-poistenie/>

SOCIÁLNA POISTOVŇA [online]. SP [25. 1. 2017] Dostupné z: [http://www.socpoist.sk/podmienky-naroku--mtc/1286s#Podmienky nároku](http://www.socpoist.sk/podmienky-naroku--mtc/1286s#Podmienky%20n%C3%A1roku)

SOCIÁLNA POISTOVŇA [online]. SP [25. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/szco-vjr/55165s>

ÚŘAD PRÁCE ČR [online]. ÚP ČR [10. 1. 2017]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

Seznam zkratk

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DPS	Doplňkové penzijní společnosti
DSS	Důchodové správcovské společnosti
MAXVZ	Maximální vyměřovací základ
MINVZ	Minimální vyměřovací základ
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoby samostatně výdělečně činné
Přehled	Přehled o příjmech a výdajích
SVČ	Samostatná výdělečná činnost

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že VŠB-TUO v případě zájmu z její strany, uzavře licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5.5.2014

Adriana Z. Biedová

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: *Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977*